

Tone Ferenc, Dare Jeršek, Miroslav Luštek,
Lojze Požun

Pregled pomembnejših dogodkov v letu 1943

Januar:

V prvi polovici januarja je 12-članska patrolja II. bataljona Gorenjskega odreda blizu Bleda napadla nemško kolono 62 mož in jih 6 pobila.

1. CK KPS je poslal v Slovensko Primorje sekretarja CK KPS Franca Leskoka in za sekretarja PK KPS za Primorsko imenoval Branka Babiča-Vlada.

Zvečer sta dva bataljona Cankarjeve brigade razrušila železniško progo pri Trebnjem. Prihajajoči tovorni vlak je skočil s tira, nakar sta ga bataljona napadla, poškodovala 2 lokomotivi in več cistern z nafto.

Zvečed so enote Tomšičeve in Gubčeve brigade med Trebnjim in Tržiščem razrušile nekaj kilometrov železniškega tira.

2. Prva proletarska divizija je osvobodila Teslić.
3. 13. proletarska in 4. kordunska brigada sta osvobodili Krašić.

Sestanek med nemškim poveljnikom za jugovzhodno Evropo generalnim polkovnikom Aleksandrom von Löhrom in šefom italijanskega vrhovnega vojaškega poveljstva maršalom Ugom Cavallerom v Rimu o načrtu za velike vojaške operacije proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije.

4. Patrolja Dolomitskega odreda se je ob rekviziciji na Brezovici spopadla z belogardistično patroljo. En belogardist je bil ubit, dva ranjena, dva partizana pa sta bila ranjena.

Zvečer je Tomšičeva brigada napadla belogardistično postojanko v Dolenji vasi in jo hitro zavzela. Gubčeva brigada je napadla italijansko-belogardistično posadko v Temenici, ki se je po celonočni obrambi uspela prebiti skozi partizanski obroč.

Italijanska vojska je pri Orleku napadla Kraški bataljon Soškega odreda. Po umiku je padla v zasedo skupina 9 mož pod vodstvom komandanta Ivana Rozmana-Levca, ki se je hudo ranjen sam ustrelil.

Četa IV. operativne zone se je na Ercnovcu pri Šmartnem v Tuhinjski dolini spopadla z motoriziranim orožništvom. Padla sta 2 partizana, 3 so bili ranjeni, en nemški podoficir pa je bil ranjen.

- 4.—5. Cankarjeva brigada je napadala in zavzela belogardistično postojanko na Primskovem. Belogardisti so se drugo noč prebili proti nemško-italijanski meji in odšli v Litijo, od koder so jih Nemci prepeljali v Ljubljano, od tam pa so odšli v Temenico. Cankarjeva brigada je zaplenila znaten vojni plen.
6. Patrulja Dolomitskega odreda je napadla na Prošči italijansko patroljo in ubila tri vojake.
7. Opoldne se je blizu cerkve pri Sv. Ožboltu jugozahodno od Škofje Loke spopadel del Poljanskega bataljona Gorenjskega odreda s skupino raztrgancev »Ludwig«. Partizani so imeli 2 mrtva in 3 ujete.
8. V veliki nemški akciji proti Pohorskemu bataljonu, ki se je pričela 7. januarja in zaključila 9. januarja na območju Velikega vrha severozahodno od Osankarice, so 3. četa 19. policijskega polka, 2., 4. in 5. četa polic. stražnega bataljona, 1. rezervna orožniška motorizirana četa »Alpenland«, četa orožništva iz okrožja Maribor, 3. četa vojaštva in bataljon vermanšafta obkolile in ob 11.45 napadle zimski partizanski tabor s 26 zemljan-kami. Po skoraj triurnem žilavem odporu so te sovražne sile uničile Pohorski bataljon. V boju je padlo 69 partizanov, 1 pa je bil ranjen ujet; nemška policija je imela 16 mrtvih in 15 ranjenih, vojska 1 mrtvega in 2 ranjena, vermanšaft pa 2 mrtva in 3 ranjene. Padle partizane so odpeljali na pokopališče v Gradec.
9. Sestanek med nemškimi in italijanskimi vojaškimi poveljniki v Zagrebu o načrtu za četrto ofenzivo proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije.
10. Enote sovjetske Donske fronte so prešle v odločen napad proti obkoljenim nemškim silam na področju Stalingrada.
Plenum pokrajinskega komiteja KPS za Primorsko, ki je trajal dva dni. Tedaj je bilo v Slovenskem Primorju 98 članov in 107 kandidatov KPS na terenu in preko 80 v vojski.
12. Pri Lipici na Krasu sta se vdala partizana Florijan Gerlanc in Sergej Živic, ki sta bila v zvezi z italijansko policijo. Gerlanc je izdal mnogo aktivistov in pomagačev OF na Krasu, v Brkinih in Istri.
- 12.—18. Enote sovjetske Leningrajske in Volhovske fronte so razbile blokado Leningrada na področju južno od Ladoškega jezera. Sledilo je čiščenje južne obale Ladoškega jezera, kar je omogočilo ponovno vzpostavitev prometne zveze z ostalo Sovjetsko zvezo, ki je med blokado Leningrada obstajala samo preko velikega zaledenelega jezera.
13. Enote sovjetske Voroneške fronte so prešle v napad južno od Voroneža. Zvečer so Tomšičeva, Gubčeva in Cankarjeva brigada napadle italijansko postojanko v Št. Vidu pri Stični, ki je štela okrog 300 mož. V bojih so bili 4 sovražniki ubiti, 3 ranjeni in 3 ujeti ter uničena tovarna usnja.

14. Izvršni odbor OF se je na seji konstituiral: predsednik Josip Vidmar, sekretar Boris Kidrič, drugi tovariši opravljajo svoje funkcije kot člani IOOF. Za nova člana izvršnega odbora OF sta bila imenovana dr. Marijan Breclj in Zoran Polič. Člana IOOF Jože Rus in Edvard Kocbek pa sta bila določena, da odideta v AVNOJ.

V Via Ginnastica v Trstu je padel sekretar okrožnega komiteja KPS Trst Pepi Udovič-Nino.

Italijanska vojska je napravila akcijo v dolini Raše in se pri Štomazu spopadla s partizani. Padel je vojak, 4 pa so bili ranjeni.

Sile 19. policijskega polka so zjutraj v grapi ob potoku severno od Srednje vasi pri Poljanah z jurišem zavzele lesen bunker, v katerem je bila večja partizanska skupina. V spopadu so padli 3 partizani, med njimi komandant Gorenjskega odreda Stane Starc-Fazan in politkomisar III. operativne zone »Alpske« Franc Ravbar-Vitez, ujeta pa sta bila 2 partizana. Nemci so imeli 1 ranjenega.

Skupina 50 partizanov Kamniškega bataljona je izvedla večjo preskrbovalno akcijo v gradu Volčji potok južno od Kamnika.

- 14.—24. V Casablanci v severni Afriki je bila zavezniška konferenca, katere so se poleg Roosevelta in Churchilla udeležili tudi predstavniki kombiniranega generalštaba. Konferenca je med drugim sklenila, da bodo invazijo v Evropo zaradi nezadostnih priprav odložili na leto 1944, po zmagi v severni Afriki začeli z desantom na Sicilijo in potem na Italijo. Roosevelt in Churchill sta se sporazumela, da mora Nemčija brezpogojno kapitulirati.

15. Nemci so na Vovarju severovzhodno od Kamnika izvedli večjo zasledovalno akcijo proti Kamniškemu bataljonu, vendar brez vsakega uspeha.

16. Irak je napovedal vojno silam osi.

Zvečer so Tomšičeva, Gubčeva in Cankarjeva brigada napadle italijansko-belogardistično postojanko Polico pri Grosupljem. Akcija ni povsem uspela. Pri napadu je bil hudo ranjen komandant I. bataljona Tomšičeve brigade narodni heroj Anton Marincelj-Janko, ki je nekaj dni kasneje umrl.

17. Ko je izdajalec v noči na 17. januar obvestil orožniško postajo Valdek, da je v župnijskem skednju v Sv. Vidu nad Valdekom patrolja Pohorskega bataljona, jo je zjutraj napadla skupina 2. čete polic. straž. bat. »Wiesbaden« in vojske. Padli so 4 partizani, 2 partizana sta zgorela v skednju, 1 ranjenega pa so zajeli. Po drugem nemškem poročilu je v skednju zgorelo 5 oseb, skupno število ubitih in ujetih pa je bilo 10. Župnika Ledineka, ki je bil v zvezi s partizani, so aretirali.

18. Na Gorenjskem se je do tega dne v januarju 196 mož izognilo vpoklicu v nemško vojsko in obvezno delovno službo z odhodom v partizane.

III. bataljon 19. policijskega polka in skupina raztrgancev »Ludwig« sta zavzela bunker na Lovskem brdu pri Poljanah, ustrelila 7 partizanov, 6 pa ujela.

19. Orožništvo iz Stahovice in Kamniške Bistrice ter 3. četa rez. mot. orožništva »Alpenland« sta v vasi Kališe nad Kamnikom presenetila Kokrški in Kamniški bataljon. Med peturno borbo je padlo 22 partizanov, 18 pa je bilo ujetih, večidel novincev in neoboroženih. Nemci so imeli 1 mrtvega in 1 hudo ranjenega. Partizani so se umaknili proti Tuhinju.
- Sile 2. čete 3. stražnega bataljona »Wiesbaden« so zjutraj v kmečki hiši na Graški gori obkolile 2 partizana in v spopadu 1 ubile in 1 ranjenega ujele. Sovražnik je imel 1 hudo ranjenega.
20. Čile je prekinil diplomatske odnose s silami osi.
- Začetek velike sovražne ofenzive proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije na Kordunu in Baniji ter v Bosanski Krajini in Liki (znane kot četrta sovražna ofenziva).
- IOOF je delegiral za AVNOJ Edvarda Kocbeka za enega od treh podpredsednikov, Edvarda Kardelja in Jožeta Rusa v izvršni odbor, Josipa Vidmarja, Borisa Kidriča, Franca Leskoška, Toneta Fajfarja in Franja Lubeja pa v plenum.
- IOOF je izdal smernice za delo narodne zaščite v posameznih pokrajinah.
- IOOF je izdal okrožnico o razširitvi organizacije Ljudske pomoči in o njenem preimenovanju v Slovensko narodno pomoč.
- IOOF je izdal okrožnico o preosnovanju mladinske organizacije OF. Točka 1 pravi: Dosedanja »Mladinska organizacija OF«, temelječa doslej v glavnem na združitvi mladinskih organizacij osnovnih skupin OF, se razširi na vso slovensko mladino in zato preimenuje v »Zvezo slovenske mladine« (ZSM).
- IOOF je izdal navodila o mobilizaciji za slovensko narodnoosvobodilno vojsko in partizanske odrede.
- Italijanska in belogardistična posadka iz Sela-Šumberka je napadla v Velikem Dolu bataljon Čankarjeve brigade, ki je napad odbil. Belogardisti so imeli 2 mrtva in enega ranjenega.
- Večja partizanska skupina je v Št. Ilju pri Velenju izvedla oskrbovalno akcijo in uničila opremo v prostorih Štajerske domovinske zveze.
21. IOOF je izdal okrožnico o ustanovitvi Protifašistične ženske zveze (SPŽZ), v kateri je določil način izvedbe organizacije (od krajevnega odbora do glavnega odbora za Slovenijo) in naloge SPŽZ. Do izgraditve organizacije bo dajal navodila iniciativni odbor SPŽZ.
- Prvi bataljon Tomšičeve brigade je v Biču obkolil predhodnico italijanske kolone in se nato z drugimi bataljoni zapletel v 13-urno bitko z glavnino sovražne kolone na sektorju Bič—Zagorica, ki jo je sestavljal kombiniran bataljon. Italijani so imeli 16 mrtvih in 14 ranjenih, Tomšičeva brigada 5 mrtvih in 11 ranjenih ter je zaplenila 10 pušk.
- Sile 19. policijskega polka, planinskih lovskih čet in motoriziranega orožništva so ponovno poskušale obkoliti Kamniški bataljon pri Zlatem polju.

- Čeprav se je partizanska glavnina pravočasno umaknila, so padli 4 borci, 2 pa sta bila ranjena ujeta.
22. Okrožni komite KPS Gorica in 1. četa I. bataljona Soškega odreda sta v krajih pri Gorici rekrutirala za partizane 42 mladeničev.
 23. Angleška vojska je zavzela Tripolis v Libiji.
Ustanovitev prvega odreda jugoslovanske vojne mornarice.
 25. Enote sovjetske Voroneške fronte so osvobodile Voronež.
 - 25.—26. Okrožna konferenca OF za vipavsko okrožje, ki je ugotovila, da je v okrožju 5 rajonskih in 38 terenskih odborov OF, da 2 rajonska in 7 terenskih odborov OF še vzpostavljajo, v 2 rajonih in 6 krajih imajo že stike z ljudmi, le 7 krajev je še neobdelanih. Na konferenci so ustanovili okrožni odbor OF.
 26. Prva in četrta četa Tolminskega bataljona Soškega odreda sta napadli italijansko posadko v Zakrižu pri Cerknem. Posadka se je vdala, ko je imela 3 mrtve in 4 ranjene. Četi sta odnesli 3 strojnice in 18 pušk.
 27. Partizanska skupina je zažgala most pri Trebiji na Gorenjskem in uničila telefonsko zvezo med Gorenjo vasjo in Žirmi.
Zaradi stalnega nemškega zasledovanja se je premaknil Zasavski bataljon, ki je štel 120 borcev, od tega 69 neoboroženih, čez Savo na Podlipoglav. Na svojem sektorju je pustil četo 15 borcev za mobiliziranje novih borcev.
Močnejše nemške sile so izvedle na področju Rakitovca pri Tuhinju veliko protipartizansko akcijo. S partizani niso prišle v stik.
Šerčerjeva brigada je brezuspešno napadla Sv. Vid nad Cerknico.
 - 28.—31. Enote Šerčerjeve brigade so se bojevale z belogardisti in Italijani na sektorju Begunj in Cerknice.
 29. Varnostna policija in varnostna služba na Bledu sta sprejeli od glavnega državnega varnostnega urada brzopjavko, da je »državni vodja SS odredil, naj aretirajo vse tiste elemente, ki se vesele tragedije v Stalingradu ali težke situacije na vzhodni fronti«.
V nemški izseljevalni akciji na Moravškem so varnostna policija, deli 19. policijskega polka, dve motorizirani orožniški rezervni četi »Alpenland« skupaj s policijo, inženirsko četo in vojsko izselili 252 ljudi, medtem ko jih je 298 še pred akcijo pobegnilo.
 30. Enote sovjetske Zakavkaške fronte so osvobodile Tihoreck in Majkop. Tomšičeva, Gubčeva in Cankarjeva brigada so se z deli IV. in XIII. hrvaške brigade začele bojevati na slovensko-hrvaški meji okrog Žumberka, Vivodine in Krašiča. Boji so trajali do 2. februarja. Po italijanskih podatkih je bilo na njihovi strani 59 mrtvih (4 oficirji), 160 ranjenih (10 oficir-

jev), 38 pogrešanih. Precej izgub so imeli tudi partizani. Padel je tudi namestnik komandanta Cankarjeve brigade Alojz Popek-Vandek, ki je bil razglašen za narodnega heroja.

Gregorčičev bataljon Soškega odreda je napadel italijansko vojaško posadko na Marofu pri Idriji. Posadka se je vdala, bataljon je zaplenil strojnico, 8 pušk, strelivo in opremo.

31. Prva in četrta četa Tolminskega bataljona sta napadli italijansko vojaško posadko na Bači. Posadka se je vdala, četi sta zaplenili 6 pušk, strelivo in opremo.

Četa Gregorčičevega bataljona je pri Vojskem napadla italijanski vojaški oddelek, ki se je vračal iz Zgornje Tribuše. Padli so trije vojaki, drugi so bili ujeti. Četa je zaplenila dve strojnici, 25 pušk, 4 pištole, strelivo in opremo.

- V drugi polovici januarja se je na območju IV. operativne zone formiral Kamniško-savinjski odred s Kamniškim, Zasavskim in Savinjskim bataljonom.

Februar:

- V začetku februarja je 1. četa I. bataljona Gorenjskega odreda pri Jamniku nad Kropo napadla nemško kolono ter pri tem ubila in ranila več sovražnikov.

2. Kapitulacija nemške 6. armade pod Stalingradom. S tem se je uspešno končala velika sovjetska ofenziva, ki se je začela 19. novembra 1942 z obkoltivijo nemških sil.

Na pogrebu ljubljanske aktivistke Malči Beličeve, ki so jo ubili fašisti, je nad tisoč Ljubljančank demonstriralo proti fašističnemu nasilju.

3. Borci Gregorčičevega bataljona Soškega odreda so v Mrzli Rupi napadli italijanski vojaški oddelek 27 mož. Padli so 4, ranjeni so bili 3 vojaki, drugi so se vdali, ko jim je zmanjkalo streliva.

2. četa I. bataljona Gorenjskega odreda je dopoldne s strojnico obstreljevala posadko orožniške postaje v Železnikih ter pri tem 1 orožnika ubila in 1 ranila.

4. Zvečer so Tomšičeva, Gubčeva in Cankarjeva brigada ter IV. hrvaška brigada napadle ustaško postojanko v Klinča Selu in italijansko v Zdenčini. Obe postojanki sta bili zavzeti. Večina sovražnikov je zbežala.

Patrulja IV. bataljona Soškega odreda je v Čiginju napadla italijansko vojaško patroljo in ubila 2 ter ranila 2 vojaka in zaplenila tri puške in strelivo. Patrolja je imela dva ranjena.

Poveljstvo videmskega vojnega področja je ukazalo, da se morajo italijanske enote vesti tako, kot da so v vojnem stanju s sovražnikom.

5. Mussolini je reorganiziral italijansko vlado. Sam je postal minister za zunanje zadeve, grof Ciano pa ambasador v Vatikanu.
Zjutraj ob 7. uri so na področju Kamenščaka jugovzhodno od Maribora obstreljevali patroljo orožniške postaje v Koreni. Ranjen je bil pomožni policist. Naslednjega dne je orožniška patrolja na tistem mestu ustrelila partizana.
6. OK KPS Baška dolina je poročal, da je v okrožju pet celic KPS s 30 člani in 34 kandidati, 7 rajonskih in 38 terenskih odborov OF.
Tolminski bataljon Soškega odreda je napadel dve italijanski obmejni utrdbi na Poreznu, stražo pri železniškem predoru v Hudijužni in železniško postajo Obloke. Napad ni uspel. Italijanska vojska in Tolminski bataljon sta imela po 4 ranjene.
Skupina 15 partizanov Kozjanskega bataljona je v Kristan vrhu pri Podčetrtku razorožila in slekla 2 deželna stražarja.
7. OK KPS Idrija je poročal, da je v okrožju 20 članov in 30 kandidatov KPS.
Borci Tolminskega bataljona Soškega odreda so napadli italijansko protiletalsko opazovalnico na Volniku. Padlo je 5 vojakov, enemu se je posrečilo zbežati. Borci so zaplenili strojnico, 8 pušk, strelivo in opremo.
Partizani so razorožili italijansko vojaško stražo ob železnici pri Podmelcu. Ranili so dva vojaka in odnesli 6 pušk ter obleko.
8. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije in izvršni odbor AVNOJ sta dala izjavo o ciljnih narodnoosvobodilnega gibanja.
Operativna skupina vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije je začela protiofenzivo v smeri Neretve.
Spopad med 2. četo III. bataljona Šercerjeve brigade in italijansko kolono v vasi Sedlo. Na partizanski strani je bil eden mrtev in eden ranjen, na italijanski pa je padel oficir.
Enote Gorenjskega odreda so zvečer zasedle Bukovico pri Selcah, zažgale most čez Soro pri Praprotnem blizu Škofje Loke ter podrle 6 telefonskih drogov.
9. Zvečer so Tomšičeva, Gubčeva in Čankarjeva brigada ter IV. in XIII. hrvaška brigada napadle sovražno postojanko v Draganičih. Napad je uspel le deloma. Ujetih je bilo okrog 150 domobrancev s popolno opremo, okrog 40 sovražnih vojakov je padlo, na partizanski strani pa je bilo precej ranjenih.
Tretja četa Tolminskega bataljona Soškega odreda je napadla italijansko posadko na mostu v Žagi pri Bovcu. Posadka se je vdala in četa je zaplenila 10 pušk, strelivo in opremo.
Manjša partizanska skupina je ponoči vdrla v šolsko poslopje v Jevnici, razbila opremo ter odvedla nemškega učitelja.

10. Druga proletarska divizija je osvobodila Imotski.

Enote Dolomitskega odreda so napadle italijansko-belogardistično postojanko v Žibršah. V borbi, ki je trajala od 4. do 18. ure, je padlo več italijanskih vojakov in belogardistov.

Od 1. do 10. februarja so partizani na Gorenjskem rekrutirali 82 prostovoljcev.

11. Borci Kraškega bataljona Soškega odreda so pri Sv. Trojici na Krasu napadli italijansko vojaško patroljo. Padel je eden, ranjeni pa so bili 4 vojaki. Borci so zaplenili strojnico in dve puški.

Enota Gorenjskega odreda je na cesti pri Železnikih blizu mostu pri Jesenovcu obstreljevala kolesarsko patroljo z orožniške postaje Zali log in pri tem ustrelila bivšega jugoslovanskega orožnika v nemški službi.

V Gorici pri Žalcu sta dva partizana ustrelila vodjo krajevne skupine Štajerske domovinske zveze.

12. Enote Gorenjskega odreda so zvečer zažgale most čez Soro v Dolenji vasi pri Selcah in leseno ogrodje, pripravljeno za rezervni most. Podrle so tudi več telefonskih drogov.

Varnostna policija je na Štajerskem v 14 dneh aretirala 115 oseb zaradi aktivnega delovanja v komunistični partiji in OF.

13. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je ustanovil 9. divizijo narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije.

Kombiniran odred, sestavljen iz dveh bataljonov Cankarjeve brigade ter po enega bataljona Gubčeve in IV. hrvaške brigade, je ponoči porušil železniško progo med Domagovići in Lazino na Progi Zagreb—Karlovac. Iztiril se je sovražni vojaški transport, ki so ga nato povsem uničili. Padlo je več sovražnih vojakov in oficirjev, ujetih je bilo 23 italijanskih vojakov in 15 domobrancev in zaplenjenega mnogo orožja.

Enote Dolomitskega odreda so se borile z Italijani in belogardisti na Samotorici. Po partizanskih poročilih je padlo okrog deset sovražnikov.

Štab III. operativne zone »Alpske« je izdal odredbo o ustanovitvi Severno-primorskega in Južno-primorskega odreda ter udarne brigade »Andreja Laharnarja«. Za komandanta Severno-primorskega odreda je določil Toneta Bavca, za politkomisarja pa Cveta Močnika, za komandanta Južno-primorskega odreda je imenoval Alberta Jakopiča, za politkomisarja pa Ivana Turšiča. Štab udarne brigade »Andreja Laharnarja« naj bi sestavljala komandant Janko Premrl-Vojko in politkomisar Drago Flis. Ker je bil novoimenovani komandant brigade čez dva dni težko ranjen in je nato umrl, brigade niso ustanovili.

Italijanska vojska pod poveljstvom generala Pietra Sisinija je napravila hajko na Bovškem od Kobarida do Soče. Partizani so v boju na Polovniku izgubili 4 borce, italijanska vojska pa oficirja in štiri hudo ranjene.

V Cirkušah pri Vačah so partizani ustrelili nemškega zaupnika in zažgali njegovo hišo. V spopadu je padel partizan.

14. Enote sovjetske Južne fronte so osvobodile Rostov na Donu, enote Jugozahodne fronte pa Vorošilovgrad.

Konferenca aktivistov Osvobodilne fronte v Lokah pri Kromberku. Na njej se je 12 udeležencev razglasilo za pokrajinski plenum OF za Primorsko. V resoluciji so obsodili staro »narodno vodstvo« in ugotovili, da program OF, ki ga izražajo njene temeljne točke in politika IOOF, povsem ustrežata težnjam in željam primorskega ljudstva. Jugoslovanski begunski vladi v Londonu so odrekli pravico zastopati primorske Slovence pred svetom in poudarili, da je za prihodnost slovenskega naroda odločilna moč njegove partizanske vojske, da so napredne in svobodoljubne sile italijanskega naroda naravne zaveznice slovenskega narodnoosvobodilnega gibanja in jih je zato treba krepiti. Izvolili so tudi tajništvo, ki so ga sestavljali tajnik Branko Babič in člana Ludvik Slokar ter dr. France Škerl.

Partizani so napadli karabinjersko postajo v Anhovem in ranili tri karabinjerje, med njimi oficirja.

- 14.—25. Protinapad nemških sil v južnem Tunisu.

15. Ljubljanske žene so pred poslopjem štaba XI. italijanskega armadnega zbora na Kongresnem trgu v Ljubljani protestirale proti italijanskemu in belogardističnemu nasilju v zaporih ter zahtevale odgovor na spomenico, ki so jo prve dni februarja izročile generalu Gambari.

I. bataljon Šercerjeve brigade je v Grčaricah napadel italijansko posadko. Napad ni uspel, ker je bil sovražnik dobro utrjen. V protinapadu, ki so ga nato izvedle italijanske čete, so le-te imele 8 mrtvih in več ranjenih.

III. bataljon Šercerjeve brigade se je med Jelendolom in Rakitnico spoprijel z italijansko enoto, ki je prišla na pomoč napadeni postojanki v Grčaricah. Sovražnik je bil razbit in je imel pet mrtvih. Na partizanski strani je bil en mrtev.

Del Gregorčičevega bataljona Soškega odreda pod vodstvom komandanta bataljona Janka Premrla-Vojka je v Idrijski Beli napadel preskrbovalno kolono 256. pehotnega polka. Pri napadu je bil Janko Premrl-Vojko hudo ranjen in je v noči na 22. februar 1943 umrl v taboru na Brinovem griču. Padla sta 2 italijanska vojaka, 8 pa jih je bilo ranjenih, med njimi oficir.

Patrulja I. bataljona Severnoprimskega odreda je pri mostu Koritnice v Grahovem napadla italijanski vojaški oddelek, ki je spremljal rekrute v italijansko vojsko. Oddelek je imel šest mrtvih in sedem ranjenih ter izgubil strojnico in 13 pušk. Šest mladeničev je odšlo v partizane.

Patrulja II. bataljona Severnoprimskega odreda je pri Zgornji Tribuši napadla italijansko karabinjersko patroljo, ki je imela 2 mrtva in 5 ranjenih.

16. Zasavski bataljon in 2. četa Kamniškega bataljona sta napadla Dol pri Ljubljani. Razstrelila sta stroje v tovarni barv, rekvirirala na pošti in občini ter uničila naprave. Hkrati sta napadla tudi Dolsko, nato pa na cesti obstreljevala avtomobil z nemško vojsko, ki je prihajala na pomoč, ter za-

žgala še patroljni avtomobil. Ker je sovražnik pritiskal iz Beričevega in Ihana, so se partizanske enote brez izgub umaknile.

17. Tretja udarna divizija je osvobodila Prozor.

OK KPS Kras je poročal, da je v okrožju 10 članov in 18 kandidatov KPS ter 28 terenskih odborov OF.

OK KPS Tolmin je poročal, da sta v okrožju dva rajonska in 34 terenskih odborov OF ter 11 zaupnikov za vasi, kjer še ni terenskih odborov OF. Partijska organizacija je imela 31 članov in 9 kandidatov, SKOJ pa 18 članov.

Borci Kraškega bataljona Južnoprimorskega odreda so pri Kazljah napadli italijanski vojaški oskrbovalni avtomobil in odnesli vse blago.

18. Enote Cankarjeve, Tomšičeve in XIII. hrvaške proletarske udarne brigade so začele napadati belogardistični posadki v samostanu Pleterje in vasi Dolenja Brezovica pri Šentjerneju. Na sovražnikovi strani je bilo 5 mrtvih in 8 ranjenih, na partizanski pa 12 mrtvih in 17 ranjenih. Belogardistično posadko v samostanu Pleterje je pred uničenjem rešila pomoč iz Šentjerneja in Novega mesta.

V borbi na Preski gori južno od Podsrede so nemške enote uničile kozjansko partizansko skupino, v kateri je bilo tudi 6 Grkov, ki so pobegnili iz delovnega taborišča v brežiškem okrožju.

20. Spopad med patroljo Šercerjeve brigade in belogardistično patroljo na Knežji njivi. Padel je en partizan in trije belogardisti.

Gorenjski odred je iztiril vlak v predoru Podhom—Bled in s tem za nekaj časa ustavil promet.

20. in 21. Pri kmetu Osoletu nad Dešnom pri Moravčah je bila konferenca terenskih in vojaških političnih delavcev z območja Kamniško-savinjskega odreda. Udeležili so se je Franc Rozman-Stane, Dušan Kveder-Tomaž, dr. Dušan Kraigher-Jug, Vera Šlander-Lojzka in drugi.

21. Prehod nemških sil v protinapad pod Harkovom.

Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet je ustanovilo primorsko operativno zono in imenovalo njen štab. Komandant je postal Mirko Bračič, politkomisar pa Dušan Pirjevec.

Dolomitski odred je zvečer brez večjega uspeha napadel belogardistično postojanko na Korenu.

V Slovenski Istri sta bila 2 rajonska komiteja KPS s 6 celicami, 15 člani in 12 kandidati.

22. Druga proletarska divizija je osvobodila Jablanico.

Zaradi izdajstva je italijanska kvestura vdrla v ilegalno partijsko tiskarno »Tone Tomšič« v Šubičevi ulici 3 v Ljubljani.

Član PK KPS za Primorsko Darko Marušič je poročal, da so bile v Trstu aretacije in je od 22 članov KPS ostalo le še 11, od 10 kandidatov pa 2 in da je od 30 terenskih odborov OF le še 8.

Borci Severnoprimskega odreda so napadli italijansko vojaško patroljo v Humu pri Ljubinjju. Padel je oficir, 4 vojaki pa so bili ranjeni.

Enota Gorenjskega odreda je iztirila vlak na progi Bohinjska Bela—Bohinjska Bistrica.

23. Poveljstvo graničarjev XI. armadnega zbora je poročalo, da je samo iz idrijskega in baškega obmejnega področja odšel v partizane 501 mladinec.

Tajnik fašistične stranke za Goriško pokrajino je poročal v Rim, da so mu fašistični tajniki sporočili, »da je v času od 5. do 19. februarja 1943 odšlo z doma v partizane 335 oseb razne starosti«.

24. OK KPS Gorica je poročal, da je bilo v okrožju rekrutiranih v partizane okoli 200 oseb, med njimi 10 žensk.

V akciji I. in II. bataljona Gorenjskega odreda na orožniško postajo v Javorju nad Poljanami sta bila ubita 2 ovaduha.

25. Partizani Gorenjskega odreda so pri južni postaji na Jesenicah iztirili vlak s premogom za Italijo ter pri tem popolnoma razbili lokomotivo in 4 vagone. Prekinili so tudi telefonsko zvezo med Jesenicami in Bledom. Promet je zastal za 12 ur.

26. Cankarjeva in XIII. hrvaška proletarska brigada sta ponoči napadli ustaško postojanko v Stojdragi. Napad ni uspel.

27. V Sajevčah pri Senožecah je padel sekretar okrožnega odbora OF za Pivko Niko Šturm-Tarzan.

28. Vrhovni komandant NOV in PO Jugoslavije Josip Broz-Tito je izdal povelje za protiudarec pri Gornjem Vakufu in istočasno porušenje mostov na Neretvi. Protiudarec pri Gornjem Vakufu je bil izveden 3. marca, glavna operativna skupina vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije pa je začela prehod čez Neretvo pri Jablanici 6. marca in ga končala 15. marca.

M a r e c :

1. Predstavniki treh osnovnih skupin v OF — komunisti, krščanski socialisti in demokratično krilo Sokola — so podpisali izjavo, ki postavlja mejnik v notranji konsolidaciji enotne politične organizacije OF. S to izjavo, ki je dobila ime »dolomitska izjava«, je bila opredeljena vloga komunistične partije, krščansko socialistična in sokolska skupina pa sta se odrekli snovanju lastnih političnih formacij. Dolomitska izjava je bila pomembna za nadaljnji razvoj Osvobodilne fronte, saj pomeni okrepitev in popolno enotnost vodstva in organizacije OF ter vsega narodnoosvobodilnega gibanja.

Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet je v štab Gorenjskega odreda imenovalo komandanta Franca Bička, politkomisarja Evgena Matejko, namestnika komandanta Staneta Kersnika in namestnika politkomisarja Staneta Bizjaka.

2. Enote Zahodne in Kalininske fronte so začele s končnim čiščenjem utrjenega trikotnika Ržev—Gžatsk—Vjazma. Vsa tri oporišča, ki so ogrožala Moskvo, so padla do 12. marca.
3. Tretja četa 1. bataljona Dolomitskega odreda se je na Pesku spopadla z belogardistično kolono. Padel je partizan.
Borci III. bataljona Južnoprimorskega odreda so pri Kazljah na Krasu napadli italijanski vojaški avtomobil z 12 vojaki. Padla sta dva vojaka, ranjenih pa je bilo šest, med njimi dva oficirja. Italijanska policija je za represalijo zažgala večji del vasi Kazlje in ubila 8 domačinov.
4. Tomšičeva, Gubčeva, Cankarjeva in XIII. hrvaška proletarska brigada so napadle Metliko. Zaradi močne sovražne obrambe napad ni uspel.
5. Del 2. čete Savinjskega bataljona je v Letušu odvezel vaškim stražarjem 4 puške in strelivo.
6. Brezuspešen nemški napad proti angleški 8. armadi v južnem Tunisu.
Pri miniranju proge med Notranjimi goricami in Preserjem so se borci Dolomitskega odreda spopadli s patroljo 221. italijanskega teritorialnega premičnega bataljona. Na sovražni strani sta padla oficir in vojak, dva vojaka pa sta bila ranjena.
Borci Severnoprimorskega odreda so napadli rudnik bakra Plavina-Škofje pri Cerknem in odnesli razstrelivo ter onemogočili delo italijanske družbe »Società mineraria alpina« iz Genove.
Borci Severnoprimorskega odreda so pri Grahovem razstrelili železniško progo.
Kamniški bataljon je proti večeru napadel pomožno orožniško postajo v Ihanu, ubil 2 orožnika in razorožil vaško stražo. Zaplenil je brzostrelko, 27 pušk, strelivo, bombe in uniforme.
Nemška policija na Spodnjem Štajerskem je od 20. februarja do 6. marca aretirala 58 oseb, ki so partizane zalagale z orožjem in hrano, jih obveščale ter jim dajale zatočišče.
7. Karabinjerji iz Črnič in vojaki so obkolili in napadli hišo v Vrtovinu, v kateri je bil član okrožnega komiteja KPS za Vipavo Ivan Kosovel-Seržente, ki se je sam ustrelil, da ne bi padel v roke sovražniku. Razglašen je bil za narodnega heroja.
Italijanska vojska je napravila čistko na področju Črnega vrha pri Idriji. Padli so 4, ranjen pa je bil en italijanski vojak.

V boju s policijo in skupino raztrgancev »Karl« je padel na Igrišah pod Mrzlico komandir 2. čete Savinjskega bataljona Lojze Hafner-Veličko, 2 partizana in 4 domačini, na nemški strani pa sta bila 2 ranjena.

Spopad Kozjanskega bataljona z orožniško patruljo iz Jurkloštra na območju Razkolica—Lahov graben. Padel je orožnik, eden pa je bil ranjen, naslednjega dne pa je padel še en orožnik.

8. Italijanska policija je v Erzelju v Slovenskem Primorju aretirala 160 oseb in izpraznila vas.

Proti večeru je skupina Gorenjskega odreda vdrla v občinsko pisarno Stara Oselica v bližini Trebije pri Gorenji vasi, jo razbila, odnesla 2 pisalna stroja, 3 kg dinamita in drugo.

Zasavski bataljon je pri Gorenjem Logu nad Litijo napadel oklepni voz poštne zaščite SS, ki je spremljala poštni avtobus. Padla sta 2 nemška spremljevalca; 2 partizana sta bila mrtva, 1 pa hudo ranjen in zajet.

9. Zaščita štaba IV. operativne zone pod vodstvom komandanta Franca Rozmana je v Zgornjih Dovžah razorožila nemškega orožnika in napadla orožniško potruljo 8 mož, ubila vodjo orožniške postaje iz Mislinje in zaplenila nekaj orožja.

10. Gubčeva brigada je zvečer na progi Novo mesto—Trebneje pri Malenski vasi porušila nekaj sto metrov železniške proge. Uničen je bil tovorni vlak z dvema lokomotivama, promet pa prekinjen za 4 dni.

Sredi Škofje Loke na Primoževi žagi so ustanovili okrožno tehniko, ki jo je vodil Miloš Ziherl.

Koroška četa je na posestvu Miklaushof (okrožje Velikovec na Koroškem) justificirala dva zagrizena nacista.

V Mariboru je bilo ustreljenih 25 talcev. Tega dne so izselili 160 oseb, sorodnikov partizanov in ustreljenih talcev.

Italijanska policija je v Gočah odkrila in uničila tehniko za vipavsko okrožje.

Italijanska policija je iskala bunker PK KPS za Primorsko pri Petru Fornazariču na Vogrskem, a ga ni našla. Čez nekaj dni se je pokrajinski komite preselil k primorski operativni zoni v Tolminski Lom.

- 10.—11. Italijanska vojska (3. alpinska brigada) je izvedla čistko na prostoru Krasni vrh—Veliki vrh—Polovnik—Jasna planina. Padla sta vojak in oficir, dva vojaka pa sta bila ranjena.

Istega dne je italijanska vojska izvedla čistko pri Spodnji Tribuši. Padli so 4, ranjenih pa je bilo 11 italijanskih vojakov, med njimi 2 oficirja.

11. Ustanovitev OK KPS Slovenska Istra. V okrožju so bile 4 celice KPS z 22 člani in 14 kandidati ter 4 rajonski in 8 terenskih odborov OF.

12. V Velikem Lipovcu je padel sekretar poverjeništvu IOOF za Dolenjsko in sekretar okrožnega komiteja KPS Novo mesto Dušan Jeber-Štefan. Razglašen je bil za narodnega heroja.

Tomšičeva brigada je ponoči pri Mirni porušila železniško progo v dolžini dva in pol kilometra.

13. Na Polici so belogardisti ubili partijskega delavca Jožeta Moškriča-Cirila. Razglašen je bil za narodnega heroja.

14. Italijanska policija je izselila prebivalce vasi Goče v Vipavski dolini.

15. Nemške sile so ponovno zavzele Harkov.

Po nalogu glavnega poveljstva slovenskih partizanskih čet je štab dolenjske operativne zone skoncentriral vse štiri slovenske brigade na področju Kala, Vrbovca in Dobrniča. Tomšičeva brigada bi morala uničiti sovražno postojanko v Ambrusu, Šercerjeva v Korinju, Cankarjeva v Hočevju, Gubčeva pa rušiti železniško progo Grosuplje—Kočevje med Zdensko vasjo in Čušperkom ter zavarovati položaje okrog Smuke in Starega brega. V bojih, ki so trajali do 20. marca, so imele italijanske in belogardistične enote po lastnih podatkih 83 mrtvih, 147 ranjenih in 5 pogrešanih.

Italijanska vojska je izvedla čistko v dolini reke Idrije. V spopadu sta padla dva vojaka, 6 pa jih je bilo ranjenih.

Minerski vod Zasavskega bataljona je med Savo in Zagorjem iztiril tovorni vlak, pri čemer je lokomotiva z osmimi vagoni padla v Savo.

- 17.—19. Italijanske in belogardistične enote so začele ofenzivo proti Dolomitskemu odredu. V ofenzivi so v Gaberjeh odkrile tiskarno »Podmornica«, pod Osredkom pa bolnišnico Dolomitskega odreda. V teh bojih je padel Vladimir Dolničar-Rudi, ubili pa so Liziko Jančar-Majdo. Oba sta bila razglašena za narodnega heroja.

18. Partizani Severnoprimskega odreda so pri Predilu napadli italijanski vojaški avtomobil. Padel je oficir, 2 vojaka pa sta bila ranjena.

Za rano, ki jo je dobil pred tednom v italijanski hajki, je umrl sekretar OK KPS za Tolmin Franc Šavli.

V bližini Kanala na Primorskem so se spustili trije padalci, bivši italijanski vojni ujetniki, ki jih je kraljeva jugoslovanska vojska v Kairu poslala k četnikom. Prišli pa so v stik s partizani in ostali pri njih. Z njihovo radijsko postajo je bila vzpostavljena prva zveza med slovenskim narodno-osvobodilnim gibanjem in zavezniškim vojaškim štabom za Sredozemlje.

20. Po ofenzivi v Suhi krajini sta štaba dolenjske in notranjske operativne zone ukazala premik vseh štirih brigad v Ribniško dolino. Šercerjeva brigada se je 20. marca spopadla z italijanskimi enotami pri Mali gori, dva dni nato z belogardisti iz Jurjevice, Cankarjeva in del Gubčeve pa v Dolenji vasi. Komandant italijanske enote »21. april« konzul Lenart

Siliato jih je z močnimi silami hotel obkoliti. Ko so italijanske kolone 25. marca začele prodirati z več strani, so imele 11 mrtvih in 14 ranjenih.

Partizani Severnoprimskega odreda so napadli dva italijanska vojaška avtomobila na Predilu. Padel je vojak, 3 so bili ranjeni.

1. četa III. bataljona Gorenjskega odreda je na cesti Žiri—Škofja Loka požgala 37 telefonskih drogov.

21. Zavezniške sile v Tunisu so začele z ofenzivo, ki se je končala 12. maja s kapitulacijo nemških in italijanskih sil v severni Afriki.

22. Tretja udarna divizija je osvobodila Nevesinje.

Na Gorenjskem so Nemci ustrelili 7 talcev v Moravčah, 8 v Jevnici in 7 v Besnici.

23. Druga proletarska brigada je osvobodila Kalinovik.

25. Prefekt Goriške pokrajine je odredil policijsko uro za 33 občin od skupno 42.

26. Gubčeva in Cankarjeva brigada sta povsem slučajno trčili na italijanski bataljon »Macerata«, ki je bil v zasedi v bližini Jelenovega žleba, in ga napadli. V hudem boju je po italijanskih podatkih padlo 8 oficirjev in 41 vojakov, 60 je bilo pogrešanih in 94 ranjenih. Izgubili so 190 pušk, 12 lahkih strojnic, 7 strojnic, težki minomet in 50 min. Na partizanski strani so bili 4 mrtvi in nekaj ranjenih. Med mrtvimj je bil komandant čete II. bataljona Cankarjeve brigade Ivan Omerza-Johan, ki je bil razglašen za narodnega heroja.

28. Na Koroško je prispel komandant IV. operativne zone Franc Rozman-Stane in po reorganizaciji koroške partizanske enote na dve četi ustanovil Koroški bataljon, ki se je v dolini Koprivne pri Črni spopadel z nemško patroljo, ustrelil 2 orožnika in 2 ranil; partizani niso imeli izgub.

31. Italijanska policija je izselila prebivalce vasi Zavetni in Senobor v Slovenskem Primorju.

Večja partizanska skupina Gorenjskega odreda je v Jesenovecu iz zasede napadla dvanajstčlansko orožniško patroljo iz Zalega Loga in jo uničila. Partizani so zaplenili strojnico, brzostrelko, 10 pušk, 12 pištol in uniforme.

April:

V začetku aprila je PK KPS za Primorsko sklenil ustanoviti tri okrajne komiteje KPS in sicer za severno, srednjo in južno Primorsko. Severni okraj je obsegal operacijsko področje Severnoprimskega odreda, srednji okraj operacijsko področje Južnoprimskega odreda brez Kraškega bataljona, južni okraj pa je bil na operacijskem področju Kraškega bataljona. Vsak okraj je imel tudi svojo tehniko.

2. Deli 3. udarne divizije so osvobodili Gacko.

Zasavski bataljon je napadel gestapovsko šolo v Ponovičah pri Litiji, a se je moral tik pred uničenjem šole umakniti.

3. Partizani so napadli italijansko vojaško patroljo na Žagi pri Bqvcu. Padli so 3, ranjenih pa je bilo 5 vojakov.

Koroški bataljon in štabna zaščita IV. operativne zone sta pod vodstvom Franca Rozmana napadla trg Mežico na Koroškem. Po postavitvi zased in blokiranju orožniške postaje so borci med predstavo vdrli v kino dvorano, razorožili Nemce, spregovorili zbranim ljudem in uničili kino. V nemškem skladišču so zaplenili 30 avstrijskih pušk, precej streliva in vojaške opreme. V spopadu z orožništvom, domačimi izdajalci in s policijo, ki je prišla na pomoč iz Črne, so justificirali 4 izdajalce, ubili 2 policista in jih nekaj ranili. V boju sta bila ranjena 2 partizana, bataljonski komandant Franc Pasterk-Lenart pa je naslednjega dne podlegel ranam.

4. Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet je poslalo v Slovensko Primorje namestnika komandanta glavnega poveljstva Jaka Avšiča, da bi pomagal ustanoviti prvi primorski brigadi in da bi jih odpeljal v Beneško Slovenijo.

Ustanovitev okrožnega komiteja KPS Materija.

5. V spopadu med koroškimi partizani in nemško policijo ter orožništvom blizu Luše pri Globasnici na Koroškem je padel partizan, dva pa sta bila ranjena.

V borbi med Savinjskim bataljonom in nemškimi enotami med Tolstim vrhom in Mostnim vrhom nad Vranskim je sovražnik utrpel večje izgube. Partizani so imeli 4 mrtve.

6. Glavna operativna skupina vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije je med prodorom proti Sandžaku začela prehod čez Drino.

Spopad med italijanskim vojaškim oddelkom in borci Južnoprimskega odreda pri Slavini. Po dveurnem boju je padel italijanski oficir, dva vojaka sta bila ranjena, partizani pa so imeli 6 mrtvih in tri ujete.

Italijanska vojska je pri Fonih na Kolovratu napadla 2. četo III. bataljona Severnoprimskega odreda. Četa je imela sedem mrtvih in se je po osemurnem boju prebila iz obroča. Padel je italijanski vojak, 3 so bili ranjeni.

Na ukaz komandanta IV. operativne zone je odšlo iz Globasnice na Koroškem na Pohorje 12 partizanov Koroškega bataljona pod poveljstvom Ivana Rojca-Bogdana in politkomisarja Vincenca Janka-Harkova. Ko je konec aprila odšla z Menine planine na Pohorje skupina borcev Savinjskega bataljona pod vodstvom Franta Komela in Borisa Vinterja, sta se obe skupini združili pod Črnim vrhom. Dne 3. maja je bil pri Mozirski koči formiran drugi Pohorski bataljon (komandant Vincenc Janko, politkomisar Franta Komel). Pred italijansko kapitulacijo je odšel bataljon s tremi četami na Dolenjsko.

7. Bolivija je napovedala vojno silam osi.

Italijanska letala so bombardirala vasi Škrilj, Muha vas, Turkova draga in Ferdreng na Kočevskem.

Borci Severnoprimskega odreda so napadli italijanski vojaški avtomobil pri Srednjem Logu pri Bovcu. Ranjenih je bilo 7 italijanskih vojakov.

9. OK KPS Kanal je poročal, da je v okrožju 10 članov in 20 kandidatov KPS.

10. Dva bataljona italijanske vojske, nekaj italijanskih in belogardističnih čet je pri Čatežu napadlo enote Cankarjeve brigade in Zapadnodolenjskega odreda. Italijani so imeli enega mrtvega in 7 ranjenih, Cankarjeva brigada pa 5 mrtvih in 14 ranjenih ter je odbila sovražni napad.

Štab Primorske operativne zone je izdal odredbo o ustanovitvi V. slovenske narodnoosvobodilne brigade »Simon Gregorčič« in VI. slovenske narodnoosvobodilne brigade »Ivan Gradnik«.

- 10.—12. Boji med Dolomitskim odredom in italijanskimi enotami v predelu Ključ—Veliki hrib. Po italijanskih podatkih so imeli partizani 21 mrtvih in 13 ujetih, Italijani pa 10 ranjenih.

13. Orožniška patrulja iz Kamne gorice je na poti v Kropo padla v partizansko zasedo. V polurni borbi sta padla 2 nemška podoficirja.

14. Zasavski bataljon je napadel rudniške naprave v Zagorju, razstrelil 5 elektromotorjev in žično železnico ter zaplenil puško.

15. Štab III. bataljona Gorenjskega odreda je zažgal most v Gorenji vasi.

16. Zvečer so XIII. hrvaška brigada, Primorsko-Goranski odred in Gubčeva brigada rušili progo Metlika—Črnemelj. Promet je bil za dalj časa ustavljen.

Borci Severnoprimskega odreda so napadli italijansko vojaško stražo na železnici v Podbrdu. Padel je vojak, dva sta bila ranjena. Partizani so zaplenili strojnico, tri puške in zaboj streliva.

Partizani so napadli italijansko vojaško patruljo na železnici pri Podmelcu. Padlo je 5, ranjenih pa je bilo 11 vojakov.

17. Spopad med partizani in italijansko vojsko v Nartah pri Čepovanu. Padli so 3 vojaki, med njimi oficir, pet pa jih je bilo ranjenih.

Borci Severnoprimskega odreda so pri Polju na Šentviški planoti napadli italijansko karabinjersko in vojaško patruljo. Padla sta dva karabinjerja in vojak, osem pa jih je bilo ranjenih.

Borci Južnoprimskega odreda so pri Zagonu nad Postojno in Studenim napadli dva italijanska vojaška avtomobila. Padel je vojak, drugi pa je bil ranjen. En avtomobil so zažgali, drugega pa poškodovali.

18. Četrta četa III. bataljona Gorenjskega odreda je požagala več telefonskih drogov in napravila zaseke na cesti Fužine—Žiri, ujela izdajalca in ga ustrelila.
19. Ker so partizani pri mostu v Kropi napadli nemške orožnike in 2 od njih ubili, so Nemci na križišču Kropa—Kamna gorica—Podnart ustrelili 10 talcev.
- Od 15. do 19. aprila je nemška policija izvedla večjo akcijo na področju od Domžal do Zagorja ob Savi. Nekaj partizanov je bilo ranjenih. Zaradi izdaje je v bunkerju — bolnišnici padlo z bolničarji vred 8 partizanov.
20. Močne italijanske enote so skupno z belogardisti napadle položaje Gubčeve brigade nad Jugorjem v Gorjancih, kamor se je umaknila po akciji na železniški progi Metlika—Črnomelj. V bojih, ki so trajali do 22. aprila, je padlo po italijanskih podatkih 8, ranjenih je bilo 21 vojakov in oficirjev, en belogardist pa je bil pogrešan.
- Patrulja III. bataljona Gorenjskega odreda se je nad Logom v Poljanski dolini spopadla z nemško patroljo, ubila 2 policista in 1 carinika ter zaplenila 2 brzostrelki, puško, pištolo, strelivo in opremo.
- Zasavski bataljon je v spopadu pred orožniško postajo v Motniku ubil orožnika.
21. Demonstracije ljubljanskih žena pred poslopjem štaba XI. armadnega zbora na Kongresnem trgu v Ljubljani za izpust internirancev.
23. Člani IOOF so si na seji razdelili delovna področja: Josip Vidmar je bil predsednik, Boris Kidrič politični sekretar, dr. Marijan Breclj organizacijski sekretar, Edvard Kocbek referent za propagando, Jože Rus referent za kadre, Franjo Lubej referent za mladino, Tone Fajfar referent za SPŽZ, Franc Leskošek referent za vojsko, Zoran Polič referent za aktiviste in Edvard Kardelj za zvezo z jugoslovanskimi narodi.
- OK KPS Tolmin je poročal, da je v okrožju 41 članov in nekaj kandidatov KPS.
26. Italijanska vojska (5 čet 103. polka in čete graničarjev) je na planini Golobar pri Bovcu napadla partizanski tabor, v katerem so ta dan nameravali ustanoviti VI. slovensko narodnoosvobodilno brigado »Ivan Gradnik«. V taboru je bil II. bataljon Severnoprimskega odreda, ki je po celodnevem boju imel 43 mrtvih, med njimi že imenovanega politkomisarja Gradnikove brigade Cveta Močnika-Florijana in tri partizanke. Italijanska vojska je imela 4 mrtve, med njimi oficirja, in 7 ranjenih. Bataljoni Severnoprimskega odreda so se nato zbrali na Miji in ustanovili brigado. Njen komandant je postal Danilo Šorović, politkomisar pa Peter Čerin.
- V Via Tigor v Trstu je padel sekretar okrožnega komiteja KPS za Trst Jaka Platiša-Medved.
27. Na točki 14 v Kočevskem Rogu v bližini Podstenic se je začel sestanek štirinajstih mladinskih aktivistov, ki ga je vodil referent za ZMS pri

IOOF Franjo Lubej. Na sestanku, ki se je končal 1. maja 1943, so razpravljali o nalogah organizacije ZSM.

Zvečer so enote Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in XIII. hrvaške proletarske brigade ter Primorsko-goranskega odreda napadle nemško grafičarsko postojanko v Druščah. Napad je uspel le delno.

28. Demonstracije ljubljanskih žena pred poslopjem štaba XI. armadnega zbora na Kongresnem trgu v Ljubljani za izpust internirancev.

Ker je pri partizanskem napadu na Logu padlo 5 nemških policistov, je sovražnik v Moravčah ustrelil 8 talcev.

Patrulja Kamniškega bataljona je razorožila stražo v graščini Križ in zaplenila 5 pušk.

- 28.—30. Na zboru aktivistov na Pugledu na Kočevskem je bila sprejeta izjava KP Slovenije, slovenskih Sokolov in krščanskih socialistov o utrditvi enotnosti politične organizacije OF pod vodstvom partije z dne 1. marca 1943, znana kot dolomitska izjava. Na zboru je bilo 76 aktivistov, s predstavniki vojske pa nad 100 udeležencev.

Konec aprila 1943 so ustanovili okrajni komite KPS za srednjo Primorsko. Sekretar je postal Julij Beltram, člana pa Emil Filipičič in Adrijan Kumar (v začetku julija 1943 ga je zamenjal Jože Krajc). Vodil in vsklajeval je delo okrožnih komitejev KPS Idrija, Kanal, Gorica, Brda, Ajdovščina.

Maj:

1. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je uvedel vojaške čine.

V počastitev 1. maja so zvečer deli enot Cankarjeve in XIII. hrvaške brigade ter Zapadnodolenjskega odreda napadli belogardistično posadko Št. Rupert, Gubčeva brigada in Primorskogoranski odred pa Mokronog. Akcija v Mokronogu je povsem uspela, v Št. Rupertu pa le delno. Hkrati so porušili progo med Trebnjim in Mokronogom. Naslednjo noč se je napad na Št. Rupert ponovil, vendar partizani postojanke niso mogli uničiti.

Na večer pred praznikom so zagoreli kresovi na Ratitovcu, Blegošu, Mohorju in Jelovici. Bataljoni Kamniško-savinjskega odreda so imeli proslave in propagandne akcije po vaseh. Zažgali so številne kresove, razobesili zastave itd. Razen požiga železniške postaje, skladišča in treh vagonov v Trzinu, graščine na Kulovcu, postaje in skladišča v Jaršah so borci Kamniškega bataljona zažgali še krtinski most, borci Zasavskega bataljona pa 6 poslopij na Sv. Planini nad Trbovljami, graščino v Češnjicah pri Moravčah ter v noči na 1. maj železniško postajo na Savi, kjer so uničili postajne naprave in požgali nemški vojaški vlak s 25 težkimi vojaškimi avtomobili, 36 vagonov raznega tehničnega in vojaškega materiala ter lokomotivo, hkrati pa iztirili še en vlak zahodno od Litije. Savinjski bataljon je zažgal na Dobrovljah 5 koč ter lesno podjetje v Nazarjah, kjer je

uničil lokomotivo, transformator za pogon žag in delavnice, že 27. aprila pa je napadel glavno rudniško pisarno v Hrastniku.

Nemški okupator je v Pišecah ustrelil 10 talcev.

2. Ustanovitev okrajnega komiteja KPS za Severno Primorsko, ki so ga sestavljali sekretar Franc Caserman ter člana Albin Kovač in Ferdo Kravanja. Vodil in vsklajeval je delo okrožnih komitejev KPS Bovec, Tolmin, Beneška Slovenija, Bača in Cerkno.

- 2.—3. Na seji izvršnega odbora OF so imenovali inštruktorje izvršnega odbora (Bogdan Osolnik, Edo Turnher, Janez Stanovnik, Franc Popit in Dušan Majcen), člane iniciativnega odbora ZSM (Jože Tejkal, Ivan Gorjup, Jelo Gašperšič, Stane Kavčič, Vilma Bebler in Mitja Vošnjak) ter članice iniciativnega odbora SPŽZ (Mara Rupena, Dana Mišigoj, Mica Šlander, Marjana Draksler in Marjeta).

Italijanski koloni Pelazzi in Sordi v jakosti šestih bataljonov sta bili v Mirnski dolini v akciji proti partizanskim enotam, ki so 1. maja napadle Št. Rupert in Mokronog. V teh bojih od 1. do 3. maja je padlo 9, ranjenih je bilo 21, 4 sovražniki pa so bili pogrešani. Na partizanski strani jih je padlo 24.

4. Ponoči so hrvaška brigada »Rade Končar«, Cankarjeva in Gubčeva brigada ter Zapadnodolenjski odred rušili progo med Novim mestom in Veliko Loko.

Zasavski bataljon je na cesti Vače—Hotič napadel orožniško patruljo. Padel je orožnik, dva sta bila ranjena.

5. Demonstracije ljubljanskih žena pred poslopjem štaba XI. armadnega zbora na Kongresnem trgu v Ljubljani za izpust internirancev.

Da bi preprečil mobilizacijo v nemško vojsko, je štab Gorenjskega odreda izdal povelje za mobilizacijo samskih moških do 40. leta in gospodarjev do 35. leta starosti.

Del III. bataljona Gorenjskega odreda je napadel spremstvo poštnega avtobusa v dveh avtomobilih. Padlo je 7 policistov, 1 je bil hudo ranjen, avto pa so zažgali.

6. Zvečer je minerski vod Šercerjeve brigade miniral progo med postojanka Gradac—Dobravice. Iztirila se je lokomotiva in 6 vagonov.

Spopad italijanske patrulje s partizansko enoto v bližini Pribincev. Padla sta 2 italijanska oficirja, 1 podoficir pa je bil ranjen.

Kamniški bataljon je v tovarni Titan razorožil stražo in zaplenil 5 pušk, 3 pištole in strelivo.

7. Zvečer so enote XIII. hrvaške proletarske brigade Rade Končar in Cankarjeve brigade rušile železniško progo med Veliko Loko in Trebnjim.

Zasavski bataljon se je spopadel s sovražnikom v svojem taboru na Šipku. Borba je trajala 2 uri, nato so Nemce z jurišem pregnali v dolino in takoj nato odbili še en napad. Nemci so imeli več mrtvih.

9. Ustanovitev V. slovenske narodnoosvobodilne brigade »Simon Gregorčič« na Trnovski planoti.

Kraški bataljon je pri Belskem napadel italijanski vojaški avtomobil. Padli so trije oficirji in dva vojaka.

10. IOOF je izdal okrožnico vsem poverjeništvom in okrožnim odborom OF za poživitev finančne akcije, za pobiranje narodnega davka, posojila svobode in prostovoljnih prispevkov.

OK KPS Materija je poročal, da je v okrožju devet rajonskih komitejev KPS z 38 člani in 12 kandidatov.

Italijanska vojska je na Kovačičevi planini na Hlevniku napadla Gregorčičevo brigado, ki je bila na poti v Beneško Slovenijo. Brigada se je ves dan borila v utrjenih položajih iz prve svetovne vojne in odbila mnogo napadov. Zvečer se je prebila iz obroča in prišla na Kolovrat. Imela je 19 mrtvih. Italijanska vojska je imela 5 mrtvih in 9 ranjenih.

Gradnikova brigada je na Livku odbila močne napade italijanske vojske.

11. Prvi in drugi bataljon Šercerjeve brigade sta napadla železniški vojaški transport med postajama Kamanje—Bubnjarci. Bilo je več mrtvih in ranjenih.

Peti bataljon Gorenjskega odreda je v Goricah razbil občino in zaplenil pisarniške potrebščine.

12. Demonstracije ljubljanskih žena pred poslopjem štaba XI. armadnega zbora na Kongresnem trgu in pred sedežem visokega komisarja Ljubljanske pokrajine na Prešernovi cesti v Ljubljani za izpust internirancev.

Gregorčičeva brigada je pri Livku prešla na področje Matajurja in začela svoj pohod v Beneško Slovenijo. Zvečer je prišla v prvo beneško vas Mašeri. Po spopadu v Stupici je pri Podbonescu prešla Nadižo in prišla na Črni vrh. Od tam je šla mimo Robedišča (18. 5.) do Čaneble. Na Špiku je odbila dva napada italijanske vojske in prišla v Brezje pod Breškim Javlcem, kjer je spet odbila nekaj napadov. Močnejše italijanske sile so jo obkolile na Drnohli, a se je prebila iz obroča in preko Stola in Mije odšla na levi breg Soče.

Bataljon Gregorčičeve brigade po krivdi svojega štaba ni prišel na zborna mesto na Miji in se je zato sam prebijal čez Beneško Slovenijo na Vipavsko.

- 12.—13. Pod Belo pečjo južno od Bistre je bila konferenca koroških političnih in vojaških voditeljev, na kateri so sklepali o širjenju Osvobodilne fronte in mobilizaciji v partizansko vojsko na Koroškem.

13. Patrulja Kamniškega bataljona je porušila na cesti Kamnik—Kranj več kilometrov telefonskih zvez in vojaškega kabla.

Nemški okupator je v vasi Bitnje pri Bohinjski Bistrici ustrelil 9 talcev za represalijo za justificirano izdajalko.

14. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je iz 1. bosanskega korpusa ustanovil 1. in 2. bosanski korpus.

V bližini Božakovega je Šerčerjeva brigada napadla vojaški vlak. Po italijanskih podatkih je bilo 5 vojakov ranjenih.

15. Nemške in italijanske enote so začele veliko ofenzivo proti glavni operativni skupini vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije v Črni gori, Sandžaku in Hercegovini (znano kot peta sovražna ofenziva).

Italijanske kolone Pelazzi, Berardi in Sordo so v jakosti osmih bataljonov napadle položaje Tomšičeve in Cankarjeve brigade ter Zapadnodolenjskega odreda v zoni Čatež—Sv. Križ.

OK KPS Slovenska Istra je poročal, da je v okrožju 5 rajonskih komitejev KPS z 8 celicami oziroma 20 člani in 14 kandidati ter 4 rajonski odbori OF s 14 terenskimi odbori OF.

Kraški bataljon je pri Brjah pri Komnu napadel italijanski vojaški avtomobil. Ranjenih je bilo šest vojakov, med njimi oficir.

Kamniški bataljon je na cesti Lukovica—Krašnja uničil spremstvo avtobusa in ubil 3 policiste, 3 ranil, zažgal motor ter zaplenil brzostrelko, 2 puški in 3 pištole. V jurišu je padel partizan.

16. Borci Kraškega bataljona so pri Ravnah pri Štjaku napadli italijanski fašistični avtomobil. V boju je padlo 8 fašistov, 14 pa jih je bilo ranjenih in so od teh trije umrli.

Za represalijo so italijanski oddelki požgali štiri zaselke Štjaka: Dolenje, Sela, Ravne in Razpurje ter ustrelili 12 domačinov.

Italijanski karabinjerji so v Zalogu pri Postojni odkrili ciklostilno tehniko pivškega okrožja, ki jo je vodil Viktor Hajne. Aretirali so 12 oseb. Viktorja Hajneja so težko ranili in ujeli šele 7. julija 1943 ponoči pri Stari Postojni.

17. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je ustanovil 10. slavonsko divizijo in 1. slavonski korpus.

Sestanek mladinskih aktivistov (Viktor Stopar, Ivan Gorjup, Jože Tejkal, Jelo Gašperšič, Franjo Lubej), na katerem so sprejeli sklepe za organiziranje ZSM po iniciativnih odborih. V tajništvo glavnega iniciativnega odbora so določili Staneta Kavčiča, Ivana Gorjupa, Mitjo Vošnjaka in Vilmo Bebler, za člane pa Jela Gašperšiča, Jožeta Tejkala, Hildo Zirkelbach, Zdenko Rupe, Zvoneta Debeljaka, Matijo Knapa, Doro Čepelnik, Vido Kastrin, Pavla Bojca (za Ljubljansko pokrajino), Ivana (za Koroško), Vinka Hafnerja (za Gorenjsko), Darka Marušiča, Lojzko Trošt (za Primorsko), Jožeta Kladirarja in Vero Šlander (za Štajersko).

Zasavski bataljon je pri Ponovičah iztiril tovorni vlak in pri Zagorju brzovlak. Promet je stal 12 ur.

17.—18. Tretja četa II. bataljona Gorenjskega odreda in Koroški vod (16 mož) pod vodstvom odrednega komandanta in politikomisarja sta vdrla v Bistrico ob Dravi, uničila tovarno akumulatorjev za letala, veliko hidrocentralo za to tovarno, zažgala žago, uničila številne aparate in motorje in zažgala tovorni avtomobil v tovarni. Borci so vdrli v taborišče za Ruse in jih osvobodili 41, starih od 14 do 18 let. Zažgali so tudi celovško planinsko kočo. Zaplenili so 4 lovske puške, mnogo živeža in 40 odevj. Nemški oddelki so na napad odgovorili z veliko hajko pod Stolom.

18. Drugi bataljon Šercerjeve brigade se je pri Semiču spopadel z belogardisti. Na partizanski strani sta bila 2 mrtva in 1 hudo ranjen.

Gradnikova brigada je pri Drežnici napadla italijanski vojaški avtomobil in zaplenila dve radijski postaji, strojnico, brzostrelko in 20 pušk. Italijani so imeli 5 mrtvih (med njimi 2 oficirja) in 14 ranjenih (med njimi 3 oficirji).

19. Drugi bataljon Šercerjeve brigade je obstreljeval vojaški transport pri Uršnih selih. Na italijanski strani je bil 1 vojak mrtev, 1 oficir in 2 vojaka pa ranjena.

Kamniški bataljon je na Brdu zažgal graščino, šolo in gospodarska poslopja ter poleg drugega zaplenil 3 puške.

20. Drugi bataljon Šercerjeve brigade se je v bližini Semiča spopadel z belogardisti, ki so imeli 6 mrtvih in nekaj ranjenih.

Italijanska vojska je na Stolu napadla Gradnikovo brigado. Najhujši boji so bili na planini Božca. Italijani so imeli 6 mrtvih (med njimi 2 oficirja) in 20 ranjenih (med njimi 1 oficir). Po celodnevni borbi se je brigada ob desetih ponoči prebila iz obroča, prešla reko Sočo in prišla na področje Krna.

Minerski vod Zasavskega bataljona je v rudniku Kisovec pri Zagorju razstrelil 2 motorja za vodne črpalke in motor za zračno črpanje, parni kotel pri napravi za nakladanje premoga in 2 električni motali.

Zasavski bataljon je iz zasede napadel orožniško patroljo iz Peč, ubil 2 orožnika ter zaplenil njuno orožje in opremo.

21. Drugi in 4. bataljon Šercerjeve brigade sta se v bližini Gornje Lokvice spopadla z italijansko-ustaškimi enotami, ki so imele 1 mrtvega in 3 ranjene.

Druga četa I. bataljona Cankarjeve brigade se je spopadla z italijanskimi enotami, ki so izpadle iz Trebnjega in Novega mesta proti Trebelnemu. Padla sta 2 vojaka.

Kamniški bataljon je v Preserjih požgal lesne industrijske naprave in skladišče lesa.

22. Razpust tretje internacionale.

Spopad s policijo na Golem vrhu — Vošče — Graben.

23. Nadaljevanje seje izvršnega odbora OF, ki se je začela 20. maja in bila še 24. in 25. maja. Na seji je bilo sklenjeno, da Borisa Kidriča, Eda Mihevca, dr. Jožeta Brileja, Lojzeta Vrhovca in Štefana Pavšiča razrešijo funkcij v glavnem štabu NOV in PO Slovenije, imenujejo pa vanj Borisa Kraigherja, Ivana Kavčiča in Milovana Šaranovića. Novi glavni štab naj na predlog IOOF imenuje vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije. Zoran Polič pa je poročal o delu v Ljubljani od konca oktobra 1942 do začetka maja 1943. Sklenjeno je bilo, da se poverjeništvu IOOF za Ljubljano razširi za 3 člane.

Minerski vod Šercerjeve brigade je miniral železniško progo med Gradacem in Dobravicami. Iztiril se je tovorni vlak.

25. Kamniški bataljon je požgal most na cesti Šmartno—Tuhinj in most na tuhinjski cesti pri Podhruški ter razstrelil visokonapetostni daljnovod.

Nemški okupator je ob 7. uri zjutraj ustrelil 10 talcev v Pongracu, občina Prebold.

27. Na seji izvršnega odbora OF je Edvard Kardelj poročal o položaju v Beli krajini in o stikih s štabom hrvaške operativne zone.

28. V vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije na Žabljaku pod Durmitorjem je prispela prva britanska vojaška misija, ki sta jo vodila kapetana Stuart in Deakin.

Deveti bataljon Gorenjskega odreda je iz zasede ubil sekretarja in graničarskega asistenta iz Sorice ter zaplenil puško, brzostrelko in 2 pištoli. Druga patrolja je opoldne vdrla na občino v Železnikih in odnesla pisarniške potrebščine.

29. IOOF je sporočil z okrožnico vsem okrajnim odborom OF in političnim delavcem, da je ustanovil propagandni odsek IOOF in dal smernice za propagandno delo.

Nemci in raztrganci so iz zasede napadli Kamniški bataljon, ko je bil na pohodu proti Rakitovcu. Umaknil se je proti Šipku in Krajnemu brdu. Padlo je 7 partizanov, enega je sovražnik ujel.

30. IOOF je izdal okrožnico vsem okrožnim odborom OF »za organiziranje pomoči naši vojski« in sporočil, da bo organiziral nabiralni teden od 13. do 20. junija pod geslom »vse za našo vojsko«.

31. Seja izvršnega odbora OF. Mira Tomšič, članica poverjeništvu CK KPS in IOOF za Ljubljano, je poročala o delu v Ljubljani. Sklenili so, da se reorganizira narodna zaščita v Ljubljani. Borbeni oddelki se vključijo v VOS, ostali člani NZ pa v OF.

Italijanska vojska je pri Srednjem v Šentlenartski dolini (Beneška Slovenija) napadla četo bataljona Gregorčičeve brigade, ki se je sam prebijal čez Beneško Slovenijo. Četa je imela 15 mrtvih in 4 ujete.

Junij:

1. OK KPS Materija je poročal, da je v okrožju 9 rajonskih komitejev KPS s 15 celicami in 5 kandidatnimi skupinami, oziroma 48 člani in 18 kandidati ter 62 terenskih odborov OF in 28 zaupnikov.

OK KPS Tolmin je poročal, da je v okrožju 40 članov in 9 kandidatov KPS. Vrhovno poveljstvo italijanske vojske je v Vidmu (Udine) ustanovilo XXIV. armadni zbor, ki mu je poveljeval general Licurgo Zannini.

2. Ustanovitev okrajnega komiteja KPS za južno Primorsko. Sestavljali so ga sekretar Rudi Mahnič ter člana Franc Segulin in Avgust Špacapan. Vodil in vsklajeval je delo okrožnih komitejev KPS Kras, Pivka, Materija, Ilirska Bistrica in Slovenska Istra.
3. Drugi bataljon Gorenjskega odreda je požgal policijsko postojanko na Poljuki.

4. Z namenom, da bi razbremenilo sile okrog vrhovnega štaba NOV in POJ med peto sovražnikovo ofenzivo in poslalo pomoč štajerskim partizanom, je glavno poveljstvo skoncentriralo vse štiri brigade okrog Sv. Križa in Čateža in odredilo, da prekoračijo italijansko-nemško mejo.

Cankarjeva in Šercerjeva brigada sta v noči na 5. junij prišli do železniške postaje Jevnica. Preko Save nista mogli, ker so jo Nemci že blokirali ter sta se 8. junija vrnili na italijansko stran.

Tomšičeva brigada se je spopadla z nemškima posadkama na Javorju in na Osredku ter odbila vse nemške intervencije iz Litije. Gubčeva brigada je napadla nemško postojanko v Debeči. Po akciji sta se Tomšičeva in Gubčeva brigada vrnili v noči od 5. na 6. junij preko meje.

Okrajni komite KPS za južno Primorsko je poročal, da je v kraškem okrožju 6 celic KPS z 22 člani in 17 kandidati ter 6 rajonskih in 31 terenskih odborov OF.

7. Oddelek Gradnikove brigade je miniral železniški most pri Podmelcu. Eksplozija je uničila 34 m širok lok in za dalj časa onemogočila promet. Borci III. bataljona Gradnikove brigade so pri Rutu pri Grahovem napadli italijanski vojaški oddelek. Padla sta oficir in vojak, ranjeni pa so bili štirje vojaki in oficir.
8. Seja izvršnega odbora OF. Inštruktor izvršnega odbora OF Franc Popit-Jokl je poročal o delu v okrožjih Ribnica—Velike Lašče, Cerknica in Vrhnika.

9. Seja izvršnega odbora OF. Janez Stanovnik in Bogdan Osolnik sta poročala o položaju v stiškem okrožju.

Tretji bataljon Cankarjeve brigade je pri vasi Slivnica napadel italijansko kolono, jo zasledoval do Šmarja in ubil 2 vojaka.

Spopad I. in III. bataljona Gubčeve brigade z oddelki italijanske divizije Cacciatori delle Alpi med Trebnjim in Žužemberkom.

- 9.—12. Hudi in dramatični boji operativne skupine vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije na Sutjeski. 1. in 2. proletarska, 3. udarna in 7. banijska divizija s 13 brigadami in bolnišnico so se znašle v sovražnikovem obroču, ki ga je sestavljalo 8 nemških in italijanskih divizij ali njihovih delov. V bojih na Sutjeski je padlo ali bilo ubitih več kot tri tisoč partizanov, sovražnik je zlasti pobil večino ranjencev in bolnikov, skoraj povsem uničil je tudi 3. udarno divizijo. Večji del operativne skupine se je v hudi bojih prebil iz obroča na sever.
10. Pri glavnem štabu se je osnoval propagandni in statistični odsek, ki ga je vodil Lojze Vrhovec.
- Drugi bataljon Šercerjeve brigade se je spopadel z oddelki divizije Cacciatori delle Alpi in belogardisti v vasi Vrbičje. Padli so 4 sovražni vojaki in 1 partizan.
- Drugi bataljon Gorenjskega odreda je zažgal planinsko kočo na Rošci in Šport hotel na Pokljuki.
- Tretja in četrta četa I. bataljona Gorenjskega odreda sta napadli osebni vlak na progi Jesenice—Bohinjska Bistrica, zajeli 4 graničarje, gestapovca in nadzornika proge, mobilizirali 6 domačinov ter zaplenili 50.000 cigaret in živež. Po akciji so partizani spustili vlak s polno paro proti Nomnju.
11. Ponoven napad enot divizije Cacciatori delle Alpi in belogardistov na Vrbičje.
12. Italijanska vojska in belogardisti so napadli položaje Cankarjeve brigade Šentjur—Pece—Bičje—Vino in Šentjur—Goričica—Sv. Štefan. Napad je bil odbit, 1 oficir in 6 vojakov je bilo ubitih, več pa ranjenih. Na partizanski strani je bilo 6 lažje in 1 težje ranjen.
- Drugi bataljon Gorenjskega odreda je zažgal kočo na Mrzlem studencu.
- Enote Kamniškega in Zasavskega bataljona so napadle orožniško postajo v Zgornjem Tuhinju in jo po triurnem obstreljevanju, ko se posadka ni hotela vdati, razstrelile. Napadle so tudi orožnike iz Šmartnega, ki so prišli oblegani posadki na pomoč.
- 12.—18. Boji Cankarjeve brigade z italijanskimi in belogardističnimi enotami v okolici Ajdovca. Skupno je bilo ubitih okrog 60 sovražnih vojakov.
13. Šercerjeva brigada se je ves dan borila z oddelki divizije Cacciatori delle Alpi in belogardisti v predelu Šentjurje. Po italijanskih podatkih je padel sovražni oficir in 9 vojakov, ranjenih pa je bilo 7 vojakov.
- Cankarjeva brigada je napadla vlak na progi Trebnje—Mirna. Ujela je 20 sovražnih vojakov in zaplenila nekaj orožja.
- Drugi bataljon Gorenjskega odreda in Koroška četa sta zažgala obe koči na Golici.

Sedmi bataljon Gorenjskega odreda, ki je mobiliziral v Stražišču, je na mostu v Kranju iz zasede napadel 6 avtomobilov policistov in jih večje število pobil.

13.—16. Prvo zasedanje pokrajinskega protifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvatske (ZAVNOH) v Otočcu in v Plitvicah.

14. IOOF je izdal okrožnico okrožnim odborom OF in aktivistom OF, v kateri pravi, da obstaja vsa možnost, »da se bodo pričeli svetovni dogodki v kratkem razvijati z veliko naglico«. Zato priporoča »pripravljenost«, »tempo in ekspanzivnost pri delu« ter »razvijanje odborov OF — od terenskih do okrožnih — znova v organe narodne oblasti«.

Savinjski bataljon Kamniško-savinjskega odreda je popoldne vdrl v Letuš, izpraznil trgovino ter iz prostorov vaše straže odnesel 8 pušk s strelivom. Zasede pred Letušem so uničile osebni avto, avtobus z vermani in pri tem ubile 2 vermana ter lažje ranile 2 nemška potnika, uničile nadalje motorno kolo ter pri tem ubile policista in esesovca. Zaplenile so tudi nekaj nemških uniform in se umaknile brez lastnih izgub na Dobrovlje.

15. Konec velike sovražne ofenzive proti glavni operativni skupini vrhovnega štaba NOV in PO Jugoslavije, ki se je po hudih bojih umaknila čez Sutjesko in Zelengoro na Jahorino.

Prva četa Belokranjskega bataljona Vzhodnodolenjskega odreda se je pri Lokvicah spopadla s sovražno kolono (900 mož, tanki, topovi). Po partizanskih podatkih je padlo 15 sovražnih vojakov in 4 oficirji.

Okrajni komite KPS za južno Primorsko je poročal, da je v ilirsko-bistriškem okrožju 5 celic KPS z 12 člani in 14 kandidati ter 21 terenskih odborov OF in 24 zaupnikov.

Med zasledovanjem Savinjskega bataljona po njegovi akciji na Letuš so enote nemške policije, orožništva in vermanšafta zgodaj zjutraj zasledile tabor štaba IV. operativne zone pod Tolstim vrhom na Dobrovljah in v nenadnem napadu ubile namestnika politkomisarja in člana pokrajinskega komiteja KPS za Štajersko dr. Dušana Kraigherja ter sekretarko PK SKOJ za Štajersko Vero Šlander-Lojzko. V spopadu je bil ranjen tudi komandant zone Franc Rozman-Stane. Zvečer so med umikom na Menino planino enote Kamniško-savinjskega odreda z ranjenim komandantom Stanetom padle pri Slopniku v močno nemško zasedo, a so se prebile brez izgub.

Enota Kozjanskega bataljona je ponoči pri Sevnici iztirila brzi vlak, pri čemer je bilo 7 nemških vojakov huje in 22 laže ranjenih.

16. Seja izvršnega odbora OF.

Ponovne borbe 2. bataljona Šercerjeve brigade in enot italijanske divizije Cacciatori delle Alpi v predelu Luče—Illova gora—Potok. Na sovražni strani sta bila 2 mrtva in 6 ranjenih.

Udarni vod II. bataljona Gorenjskega odreda je zažgal električno žago »Bled« v Gorjah.

17. Osmo divizija je osvobodila Cetingrad.

Na točki 14 (Podstenice na Kočevskem Rogu) je bila konferenca glavnega iniciativnega odbora ZSM.

Sestanek aktivistov novomeškega okrožja.

Spopad med nemškimi in partizanskimi enotami na področju Čepulje—Strmica—Vinharje.

19. Osmo divizija je osvobodila Slunj.

Napad italijanske enote na Šercerjevo brigado pri Zališču nad Žužemberkom, ki je imela 2 ranjena in 2 pogrešana.

21. Demonstracije ljubljanskih žena pred sedežem visokega komisarja Ljubljanske pokrajine, pred poslopjem štaba XI. armadnega zbora in pred škofijo. Zahtevale so izpust internirancev. Ker 2500 glave množice vojaštvo ni moglo razgnati, so poklicali gasilce, ki so razgnali demonstrantke z ostrimi curki vode iz gasilnih brizgaln.

22. Prvi in 3. bataljon Šercerjeve brigade sta pri Uršnih selih porušila 350 m železniške proge in pretrgala 500 m telefonske napeljave.

Oddelek Gregorčičeve brigade pod poveljstvom politkomisarja brigade Ivana Turšiča-Iztoka je pri Mrzli Rupi napadel italijanski policijski avtobus in zaplenil 3 strojnice, 16 pušk in 19 pištol. Italijanski oddelek je imel 15 mrtvih.

Spopad med partizani in nemškim orožništvom na Žirovskem vrhu.

23. V zoni Topla reber so čete grupacije črnih srajc XXI. Aprile in dva bataljona divizije Cacciatori delle Alpi napadle Tomšičevo brigado. Na italijanski strani je padel oficir in 7 vojakov, 14 pa je bilo ranjenih.

Italijanska vojska je za represalijo za napad na policijski avtobus v Mrzli Rupi požgala Vojsko (30 hiš).

24. Minerski vod Šercerjeve brigade je razrušil železniško progo med Semičem in Črnomljem. Uničena je bila lokomotiva in 1 vagon.

Po ugodnem razmahu narodnoosvobodilnega gibanja na Gorenjskem je glavni štab NOV in POS ustanovil II. (gorenjsko) operativno zono, ki je obsegala Gorenjsko (razen območij Kamniškega in Zasavskega bataljona, ki so spadala pod IV. (štajersko) operativno zono) in zahodni del Koroške. V štab gorenjske operativne zone sta bila imenovana komandant Pero Popivoda in politkomisar Jože Brilej. V II. operativni zoni je deloval Gorenjski odred, ki so ga po uspešni mobilizaciji na Gorenjskem od 12. maja sestavljali bataljoni: I.-Jelovški, II.-Pokljuški, III.-Poljanski, IV.-Selški, V.-Kokrški, VI.-Koroški, VII.-Kranjski, VIII.-Loški in IX.-Dražgoški.

25. V bližini Rajhenaua se je Tomšičeva brigada spopadla z italijansko kolono. Ubitih je bilo 15 sovražnikovih vojakov, 14 ujetih in 3 ranjeni. Ujetnike in ranjence so izpustili. Zaplenjeno je bilo težko in lahko orožje.

- 26.—28. Prva proletarska ter 1. in 2. vojvodinska brigada so osvobodile Vlasenico in Kladanj.
27. Prihod britanske vojaške misije na čelu z majorjem Williamsom Jonesom v glavni štab NOV in PO Slovenije.
Spopad med partizani in nemško policijo pri Šmihelu nad Mozirjem.
28. Drugi bataljon Gregorčičeve brigade, ki je pod poveljstvom komandanta brigade Alberta Jakopiča-Kajtimira prišel čez Skutnik v vzhodni del Režije, se je pri Osejanih spopadel z italijanskim vojaškim oddelkom, ki mu je nameraval zapreti pot nazaj. Bataljon je razbil oddelek, ki je imel 5 mrtvih in 8 ujetih, in se vrnil čez hribe v dolino Učeje in na Tolminsko. Okrajni komite KPS za srednjo Primorsko je poročal, da je v kanalskem okrožju 35 članov in 21 kandidatov KPS.
- 28.—29. Seja izvršnega odbora OF.
29. Peta divizija je osvobodila Kakanj in uničila tamkajšnji rudnik.
Prva konferenca SPŽZ za novomeško okrožje.
Okrajni komite KPS za severno Primorsko je poročal, da je v baškem okrožju 20 članov in 8 kandidatov KPS, v cerkljanskem okrožju pa 24 članov in 23 kandidatov KPS.
OK KPS Tolmin je poročal, da je v okrožju 45 članov in 9 kandidatov KPS.

Julij:

1. V Slovensko Primorje je prišla skupina političnih delavcev KPS in OF, ki sta jih poslala CK KPS in IOOF.
2. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je ustanovil glavni štab NOV in PO Vojvodine.
Minerski vod Šercerjeve brigade je miniral progo med Metliko in Gradacem. Pri odstranjevanju min sta bila ubita 2 sovražna vojaka.
3. Prvi in tretji bataljon Šercerjeve brigade sta porušila 35 m žične ovire in uničila 2 bunkerja med Kostanjevico in Šentjernejem.
Sedma četa 19. SS-policijskega polka je med akcijo na Pokljuki ustrelila 6 in ujela 16 partizanov.
4. Tomšičeva brigada se je spopadla z enotami divizije »Lombardia« pri Bojancih v Beli krajini. Osem italijanskih vojakov so ujeli in nato izpustili, 6 pa je bilo ranjenih.
5. Dve armadi nemške vojske sta začeli ofenzivo na odseku Orel—Kursk—Belgorod. Rdeči armadi je uspelo obdržati položaje in je že 12. julija prišla

v protiofenzivo. Zaradi tega in izkrcanja zahodnih sil na Siciliji je moral Hitler 18. julija prekiniti ofenzivo.

Prva proletarska in druga vojvodinska brigada sta osvobodili Zvornik.

6. Italijanska vojska je na Krasu napadla Gregorčičevo brigado. Brigada se je prebela iz obroča šele po celodnevnom boju, v katerem je imela 38 mrtvih.
7. Cankarjeva in Šercerjeva brigada sta prodrla v bližino nemškega letališča v Cerkljah in ga obstreljevali. Po partizanskih podatkih je bilo uničenih 5 lovskih letal in zaplenjenega precej vojaškega materiala.
Pokrajinski komite KPS za Primorsko je razpravljal o položaju narodnoosvobodilnega gibanja v Slovenskem Primorju in sklenil odpraviti okrajne komiteje ter 15 manjših okrožij združiti v 8 večjih: Tolmin, Idrija, Goriška Brda, Gorica, Kras, Brkini—Slovenska Istra, Pivka, Trst.
8. Močne italijanske enote so vdrle na Kočevski Rog, da bi zajele vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja. Ta dan je začela napadati Rog s črte Uršna sela—Srebotnik skupina Pelazzi s tremi posebnimi bataljoni, dne 16. julija pa skupina Morandi tudi s tremi bataljoni s črte Hinje—Smuka.
9. Zasavski bataljon je zažgal dve vermanšaftski postojanki v Št. Lambertu pri Zagorju. Savinjski bataljon je zažgal šolo v Šmihelu in zaplenil pisarniški material.
Pričetek večtedenskih očiščevalnih akcij alarmnih čet vermanšafta iz Celja in I. bataljona 19. SS-policijskega polka na območju celjskega okrožja. Akcije so zaključili 30. avgusta 1943.
10. Zavezniki so začeli z invazijo na Sicilijo, ki so jo zasedli do 17. avgusta. IOOF je izdal okrožnico o organizaciji gospodarskih komisij. Pri IOOF je bila ustanovljena osrednja gospodarska komisija, prav tako pa so jih ustanovili tudi okrožni odbori OF.
12. Spopad 3. bataljona Šercerjeve brigade z italijanskimi enotami pri Mihovem in patrolje 1. bataljona z belogardisti pri Dolžu. Na obeh straneh je bilo nekaj mrtvih in ranjenih.
Patrulja Zapadnodolenjskega odreda je v bližini Šmarjete ubila 3, ranila pa 4 belogardiste.
Ob reorganizaciji partizanskih enot na Gorenjskem in Koroškem je štab II. operativne zone ustanovil VIII. slovensko narodnoosvobodilno brigado s 3 bataljoni. Formirala se je naslednjega dne v Davči na Gorenjskem kot »Gorenjska« brigada in so jo 10. avgusta v sestavu XIV. divizije preimenovali v VII. SNOB »France Prešeren«. Štab II. operativne zone je reorganiziral tudi Gorenjski odred s 3 bataljoni (I.-Jeseniški, II.-Kranjski, III.-Loški), ustanovil samostojni Koroški bataljon in nekatere posebne enote.

13. Z odlokom vrhovnega komandanta NOV in PO Jugoslavije Josipa Broza-Tita sta bili na ozemlju Slovenije ustanovljeni prva in druga slovenska divizija, pozneje preimenovani v XIV. in XV. divizijo NOV in PO Jugoslavije. V XIV. divizijo so prišle Tomšičeva, Šercerjeva, Gradnikova in Prešernova brigada, v XV. divizijo pa Cankarjeva, Gubčeva in Šlandrova brigada. Komandant XIV. divizije je postal Mirko Bračič, politkomisar dr. Jože Brilej, komandant XV. divizije je postal Dragan Jevtić, politkomisar pa Viktor Avbelj.

Seja izvršnega odbora OF. Edvard Kardelj je poročal o obisku pri glavnem štabu NOV in PO Hrvatske in pri ZAVNOH.

Za komandanta glavnega štaba NOV in PO Slovenije je IOOF predlagal Franca Rožmana-Staneta.

Kamniški in Zasavski bataljon sta ob cesti Trojane—Domžale uničila v razdalji 4 kilometrov telefonske drogove, napeljavo in vojaški kabel.

- 13.—15. Enote Šercerjeve brigade so rušile utrdbe in žične ovire pod Gornjanci ter se spopadle z italijanskimi in belogardističnimi enotami.

14. Nemci so v Dolenji vasi v Selški dolini ustrelili 19 talcev zaradi napada IV. bataljona Gorenjskega odreda na nemško kolono 9. julija.

Štajerski partizani so na progi Zidani most—Maribor iztirili vlak, ki je zdrvel v Savinjo.

15. Okrajni komite KPS za južno Primorsko je poročal, da je v ilirsko-bistriškem okrožju 7 rajonskih komitejev KPS s sedmimi celicami in dvema kandidatnima skupinama, oziroma 14 članov in 21 kandidatov ter 30 terenskih odborov OF in 24 zaupnikov.

OK KPS Materija je poročal, da je v okrožju 13 celic KPS s 47 člani in kandidati ter 5 rajonskih odborov OF z 41 terenskimi odbori OF in 5 zaupniki.

Zasavski bataljon je požgal graščini Zalog in Drtija pri Moravčah. 2. četa je na cesti Vače—Moravče napadla avtomobil in ubila nemškega političnega funkcionarja in inženirja pri cestni gradnji v Kamniku.

Napad na rudnik Pečovnik pri Celju.

16. Partijska konferenca novomeškega okrožja.

17. Seja izvršnega odbora OF.

OK KPS za Brda je poročal, da so v okrožju 4 rajonski odbori OF ter sekretar za peti rajon (Matajur) in da so v Osvobodilni fronti zajete vse vasi razen Medane, kjer je sovražna postojanka.

18. Zaradi razmaknjenih tirnic se je na križišču Grobelno—Šentjur iztiril tovorni vlak. Prevrnila se je lokomotiva in 8 vagonov.

19. Sestanek med Hitlerjem in Mussolinijem v Feltre. Obravnavala sta vprašanje obrambe Sicilije in Apeninskega polotoka.

20. Močnejše nemške enote so v zgodnjih jutranjih urah pri Marenkovcu iznenadile Prešernovo brigado. En bataljon se je prebil na italijansko področje. Tam se je spopadel z večjimi italijanskimi enotami in se prebil nazaj čez mejo, pri čemer je utrpel izgube. Razkropljene brigadne enote so se ponovno zbrale 24. julija.
21. Prvi bataljon Šerčerjeve brigade je miniral železniško progo med Metliko in Dobravicami. Iztiril se je oklopni vlak.
- Italijanska vojska je na Krasu napadala Gradnikovo brigado. Po dvodnevnem boju je brigada napad zavrnila.
22. Zahodni zavezniki so zavzeli Palermo na Siciliji.
- Seja izvršnega odbora OF. Inštruktor Franc Popit-Jokl je poročal o položaju v vrhniškem, cerkniškem in ribniško-velikolaškem okrožju.
- Zavezniška letala so pri Ponikvah na Šentviški planoti spustila padalce in opremo za partizane (Operacija »Lastovka«).
23. Sedma četa 19. SS-policijskega polka je med ogledniško akcijo pri Ajdinji na področju Stola ubila 3 partizane in zaplenila 2 lahki strojnici, 6 pušk, strelivo in opremo.
- 24.—27. Prva skupna akcija XIV. in XV. divizije je bil napad na Žužemberk. Gubčeva brigada je napadala postojanke v Žužemberku, Cankarjeva postojanko na Zafari, Tomšičeva in Šerčerjeva pa sta bili v zasedi proti Novemu mestu in Straži ter proti Vrhtrebnjemu, Zagradcu in Selom-Šumberku. Po hudih bojih v prvi noči je uspelo italijanskim in belogardističnim silam obdržati nekaj postojank v Žužemberku. Zaradi vse močnejšega partizanskega pritiska so se 26. julija iz trga umaknili in prebili v utrjeno župnišče na Zafari. Dne 27. julija popoldne so oblegani Italijani in belogardisti dobili pomoč (kolona Pelazzi, sestavljena iz dveh bataljonov in baterije topov, in kolona Cannate, sestavljena iz dveh bataljonov, avtoblind in tankov), s čimer so bili boji za Žužemberk končani. V bojih je padlo 51 Italijanov in belogardistov, 58 pa je bilo ranjenih.
25. Padec fašizma v Italiji. Kralj je prevzel vrhovno poveljstvo vojske, maršalu Pietru Badogliu pa je poveril sestavo nove vlade. Mussolinija so aretirali in konfinirali.
- Deli enot italijanskih divizij »Isonzo«, »Cacciatori delle Alpi« in »Lombardia« so začeli ofenzivo na Gorjance.
28. Seja izvršnega odbora OF. Edvard Kardelj je poročal o položaju in nalogah narodnoosvobodilnega gibanja po padcu fašizma.
29. IOOF je izdal okrožnico o nalogah Osvobodilne fronte po padcu fašizma v Italiji.
30. Enote XIV. in XV. divizije so napadle močno sovražno postojanko Sela-Šumberk. Hudi boji so trajali do 1. avgusta. Sovražna granata je ubila na-

čelnika glavnega štaba NOV in PO Slovenije Milovana Šaranovića, namestnika politkomisarja glavnega štaba Ivana Kavčiča-Nandeta in komandanta XV. divizije Dragana Jevtića. Razglašeni so bili za narodne heroje. V Ljubnem v Zg. Savinjski dolini je nemški okupator ustrelil 10 talcev za represalijo za dva orožnika, ki sta padla ob partizanskem napadu na poštni avtomobil v Ljubnem.

31. Patrulja Zapadnodolenjskega odreda je v Družinski vasi pri Šmarjeti obkolila in ujela 17 plavogardistov. Tri izmed njih je vojaško sodišče kot belogardistične zločince obsodilo na smrt, druge oprostilo; nekateri pa so se prijavili v narodnoosvobodilno vojsko.

A v g u s t :

1. Okrog 10.000 Ljubljancev je pred sodnimi zapori na Miklošičevi cesti v Ljubljani zahtevalo izpust internirancev in zapornikov. Ob demonstraciji so italijanski okupatorji zajeli 18 moških in 14 žensk, ki so jih še istega dne obsodili na večletno ječo.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je ustanovil Primorski odred. Sestavljali so ga borci, ki so po odhodu Gradnikove brigade ostali v Slovenskem Primorju. Imel je dva bataljona, poveljevala pa sta mu komandant Ivan Turšič in politkomisar Dušan Pirjevec.

2. Seja izvršnega odbora OF, na kateri so odobrili načrt glavnega štaba NOV in PO Slovenije o razporeditvi narodnoosvobodilne vojske in poudarili, da je treba pospešiti organiziranje množic in jih pripraviti na prevzem oblasti po zlomu Italije.

3. Glavni štab NOV in PO Slovenije je ustanovil vojaško šolo za oficirje.

5. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o ustanovitvi brigadnih in odrednih vojaških sodišč.

Enota Vzhodnodolenjskega odreda je minirala železniško progo Karlovac—Novo mesto v bližini semiškega predora. Promet je bil prekinjen 12 ur.

6. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal poziv »zaslepljenim Slovencem«.

Drugi bataljon Gubčeve brigade je porušil železniški mostič v bližini Mirne peči. Promet je bil za nekaj časa prekinjen.

Ustanovitev VI. slovenske narodnoosvobodilne brigade »Slavko Šlander« nad Gaberjem na Šipku. Sestavljali so jo 3 bataljoni: I. Savinjski »Slavka Šlandra«, II. Zasavski »Lojzeta Hohkrauta« in III. Kamniški »Matije Blejca«. V brigadi je bilo okrog 700 borcev, od tega 400 novincev. Oborožena je bila s 387 puškami in 12 strojnimi. Poveljevala sta ji komandant Janko Sekirnik-Simon in politkomisar Mitja Ribičič-Ciril.

7. Okrog 500 ljubljanskih mladink in mladincev je na grobovih talcev počastilo spomin talcev in vseh tistih, ki so umrli v okupatorjevih ječah in taboriščih.

8. Zborovanje belokranjskih aktivistov na Suhorju.
Ukinitvev okrajnega komiteja KPS za severno Primorsko in združitev boyškega, tolminskega in baškega okrožja v večje tolminsko okrožje.
9. Enota Vzhodnodolenjskega odreda je minirala železniško progo med Semičem in Crnomljem. Uničena je bila lokomotiva, promet pa 10 ur prekinjen.
Gubčeva brigada je zvečer napadla italijansko-belogardistično postojanko v Beli cerkvi. Pri napadu, ki ni uspel, so bili 4 sovražni vojaki ranjeni, na partizanski strani pa 2 težje in 4 lažje ranjeni.
Italijanska letala so bombardirala Šmarjeto.
Enota Šercerjeve brigade je napadla italijansko kolono pri Sv. Gregorju, ki je imela 2 mrtva in 4 ranjene.
Prešernova brigada se je pri Beču priključila XIV. diviziji in se preimenovala v VII. udarno brigado »France Prešeren«.
11. Zvečer je II. bataljon Gubčeve brigade miniral železniško progo v bližini Mirne peči. Zjutraj ob 5. uri je mina eksplodirala, poškodovala železniško progo in vrgla s tira lokomotivo. I. bataljon je razdril železniško progo v bližini Krmelja pri Zalinji vasi.
12. Prva konferenca SPŽZ belokranjskega okrožja.
13. Seja izvršnega odbora OF. Dr. Aleš Bebler je poročal o položaju v Slovenskem Primorju.
Drugi bataljon Cankarjeve brigade je miniral železniško progo Šentjanž—Trebnje. Porušil je nasip, uničil tir in napadel vlak, ki ga je zažgal. Pri napadu na oklepni vagon je ubil 15 italijanskih vojakov in belogardistov, 21 ujel ter zaplenil mnogo vojaškega materiala.
14. Minerski vod XIV. divizije je miniral progo med Verdom in Borovnico. Uničena je bila lokomotiva z 20 vagoni, promet pa 24 ur prekinjen.
- 14.—15. Enote XIV. divizije so napadle belogardistične postojanke v Sobočevem, Niževcu, Brezovici, Ohonici, Prelovcu, Produ in Rakitni. Ubiti so bili trije sovražniki, 20 ujetih, zaplenjenega pa je bilo precej vojaškega materiala. Na partizanski strani je bil 1 mrtev in 2 ranjena.
15. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je uvedel vojaška odlikovanja: red narodnega heroja, red partizanske zvezde I., II. in III. stopnje, red narodne osvoboditve, red hrabrosti, znak hrabrosti in red bratstva in enotnosti.
Vodja britanske vojaške misije pri glavnem štabu NOV in PO Slovenije major Williams M. Jones je pozval vse bivše oficirje in belogardiste, da se priključijo k narodnoosvobodilni vojski.
16. Deli 8. divizije so osvobodili Topusko.
Enote italijanske divizije »Isonzo« so začele z ofenzivo proti enotam XV. divizije na ozemlju med nemško-italijansko okupacijsko mejo in železniško

progo Stična—Trebnje—Št. Janž. Ofenziva je trajala do 21. avgusta. Drugi dan ofenzive je padla Milka Šobar-Nataša, ki je bila razglašena za narodnega heroja.

17. Konec umika italijanskih in nemških sil s Sicilije, ki se je začel 3. avgusta. Italijanom in Nemcem je uspelo umakniti 100.000 vojakov z materijalom.

Deli 1. proletarske divizije so osvobodili Donji Vakuf.

Minerski vod Vzhodnodolenjskega odreda je zvečer miniral kretnice pri Črnomlju in prekinil promet za 24 ur.

Spopad Šlandrove brigade z večjimi nemškimi enotami pod Sv. Goro pri Vačah.

18. Seja izvršnega odbora OF. Članica poverjenišтва IOOF za Ljubljano Mira Tomšič je poročala o položaju v Ljubljani. Za namestnika politkomisarja glavnega štaba NOV in PO Slovenije je IOOF postavil Viktorja Avblja.

IOOF je izdal okrožnico okrožnim odborom OF in aktivistom OF o nalogah, ki jih imajo v krajih, kjer italijanski okupatorji opuščajo svoje utrjene postojanke.

Enote XV. divizije so napadle železniško progo Trebnje—Velika Loka—Stranje. Razbile so mostova pri Kamnem potoku in Vrhovem in ustavile promet za ves dan.

Ukinitvev okrajnega komiteja KPS za srednjo Primorsko ter združitev idrijskega in cerkljanskega okrožja v večje idrijsko okrožje, goriškega, kanalskega in ajdovskega okrožja v večje goriško okrožje ter beneškega in briškega okrožja v večje briško ali zahodnoprimorsko okrožje.

19. Enote Šerčerjeve brigade so napadle belogardistično postojanko v Pijavi gorici. 5 belogardistov je bilo ranjenih in 2 ujeta.

20. Centralni komite KPS je razpravljajl o razvoju narodnoosvobodilnega gibanja v Slovenskem Primorju in imenoval nov pokrajinski komite. Za sekretarja je določil Albina Kovača, za člane pa dr. Aleša Beblerja, Branka Babiča, Antona Veluščka, Dušana Pirjevca in Rudija Mahniča.

Koroški partizani so pri koti 673 severovzhodno od Bele na Koroškem zažgali spodnjo postajo žičnice lesnega podjetja.

21. Gubčeva brigada je zvečer minirala železniško progo v bližini Mirne peči. Oklepni vlak, ki je zavozil na mino, se je prevrnil po nasipu.

Italijanska posadka (6 mož) v bunkerju ob železniški progii pri Ponikvah na Dolenjskem se je predala II. bataljonu Gubčeve brigade s številnim orožjem.

Patrulja Prešernove brigade je pri Tomišlju ubila 2, ranila pa 5 belogardistov.

OK KPS Tolmin je poročal, da je v okrožju 98 članov in 44 kandidatov KPS, 4 rajonski in 45 terenskih odborov OF, 5 aktivov SKOJ, 6 aktivov

ZSM ter 34 vaških odborov SPŽZ z okrožnim odborom SPŽZ, ustanovljenim 17. avgusta 1943.

- 21.—22. Sile 19. SS-pol. polka (7 čet), policijska četa gorskih lovcev »Alpenland«, policijska četa za posebno uporabo »Alpenland«, 2. četa pol. stražnega bataljona »Wiesbaden«, 2. in 3. orož. rez. mot. četa »Alpenland«, orožništvo in vojska so izvedli veliko akcijo na področju Murovica—Cicelj jugozahodno od Moravč. V ogorčenih spopadih, ko se je hotel Savinjski bataljon prebiti čez Savo na Dolenjsko, je padlo 38 partizanov, nekaj pa jih je utonilo v Savi. Sovražnik je zajel 40 partizanov.
22. Prva konferenca SPŽZ za Kočevsko.
Enote Gubčeve brigade so na šestih mestih porušile železniško progo ski most pri Igu, most pri Rogovili in železniško progo pri Lavrici.
23. Enote sovjetske Stepne fronte so osvobodile Harkov.
Enote Gubčeve brigade so na šestih mestih porušile železniško progo Mírna peč—Novo mesto.
24. Seja izvršnega odbora OF. Člana Tone Fajfar in Jože Rus sta poročala o vojaškem in političnem položaju na Hrvaškem s posebnim ozirom na delo ZAVNOH.
Tomšičeva brigada je pri Goričici v bližini Brezovice napadla nemški vojaški transportni vlak. Vlak se je iztiril, vagoni s pogonskim gorivom so eksplodirali. Borba je trajala 5 ur, zaplenjenega je bilo mnogo vojaškega materiala, ujetih je bilo 7 nemških vojakov, 1 je bil mrtev in 6 ranjenih.
Ob osvoboditvi Harkova so bile v Ljubljani na Cankarjevi cesti množične manifestacije.
25. Enote 1. proletarske in 5. divizije so osvobodile Bugojno.
Glavnina Šlandrove brigade je na pohodu na Dolenjsko ponoči prešla Savo in naslednjega dne še nemško-italijansko mejo ter se 28. avgusta vključila v sestav XV. divizije.
Enote Cankarjeve in Gubčeve brigade so v noči na 25. avgust zažgale železniški postaji Bistrica in Pijavica, razstrelile železniške mostove v Bistrici, Sv. Roku in Pijavici ter odvile tirnice na progi.
26. Hitler je reorganiziral nemško vojsko na Balkanu. Za vrhovnega poveljnika za jugovzhodno Evropo je postavil generalfeldmaršala Maximiliana von Weichsa, ki sta mu bili podrejeni armadna skupina E v Grčiji pod poveljstvom generalpolkovnika Alexandra von Löhra in II. tankovska armada pod poveljstvom generalpolkovnika Lotharja Rendulica. Upravne naloge na Balkanu je izvajal na novo ustanovljeni štab vojaškega poveljnika za jugovzhodno Evropo generala Felberja.
Nemška vojska je dopoldne kljub italijanskim protestom brez odpora vkorakala v Ljubljansko pokrajino in Slovensko Primorje ter zasedla južno železnico in progo Podbrdo—Gorica.

Posebni bataljon divizije »Isonzo« in belogardisti so izvedli akcijo proti partizanskim enotam v predelu Šentjurje—Karteljevo—Dolenje Kamnje.

27. Del Tomšičeve brigade je miniral progo Ljubljana—Trst pri Goričici. Poškodovana je bila proga v dolžini 40 m, zažgani štirje vagoni bombaža, ostali del vlaka pa se je prevrnil čez nasip.
30. Seja izvršnega odbora OF. Član poverjeništvu IOOF za Ljubljano Jože Brejc je poročal o položaju v Ljubljani.
31. Okrog 3000 Ljubljančanov je demonstriralo na grobu pred letom dni ustreljene aktivistke Vide Pregarčeve.

S e p t e m b e r :

1. Minerski vod Zapadnodolenjskega odreda je miniral most pri Koblerjih na progi Ljubljana—Kočevje. Poškodovana je bila lokomotiva in 2 vagona. Padel je sovražni vojak, 8 je bilo ranjenih, na partizanski strani pa je bilo 5 ranjenih.
Enote italijanske divizije »Cacciatori delle Alpi« so začele ofenzivo proti enotam XIV. divizije na področju Krim—Mokrec, ki bi morala po načrtu trajati do 6. septembra. Ker je imela divizija hude izgube v komandnem kadru (6 mrtvih in 14 ranjenih), se je v noči od 2. na 3. september umaknila v Loško dolino, italijanske enote pa so 3. septembra ofenzivo končale. Na italijanski strani je bilo 8 mrtvih in 40 ranjenih.
2. Združitev briškega in beneškega okrožja v okrožje zapadna Primorska.
3. Britanska vojska se je izkrcala na jugu Kalabrije. Istega dne je zastopnik italijanskega vrhovnega vojaškega poveljstva pri Sirakuzah na Siciliji podpisal premirje s predstavniki britanske in ameriške vojske.
4. Ukinitev okrajnega komiteja KPS za južno Primorsko in združitev materijskega, ilirskobistriškega in istrskega okrožja v večje okrožje Brkini—Slovenska Istra. Kraško, pivško in tržaško okrožje so ostala nespremenjena.
7. Boj bataljona Cankarjeve brigade z italijanskimi enotami v Gornjih Kamenicah, IV. bataljon se je bojeval z belogardistično posadko. Bataljona sta imela 3 mrtve in 12 ranjenih.
- 7.—8. Gubčeva brigada je napadla Mirno peč in zavzela italijansko postojanko na postaji.
8. Zvečer je italijanska vojska objavila brezpogojno vdajo svojih oboroženih sil. Nemška vojska je po pripravljenem načrtu »Achse« začela razoroževati italijansko vojsko v Italiji, južni Franciji in na Balkanu, italijanski kralj in vlada pa sta zbežala v južno Italijo pod zavezniško varstvo.

V Jugoslaviji je nemška vojska razorožila le del italijanske vojske, večji del so razorožile enote narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije, manjši del pa se je razorožitvi upiral z orožjem in se čez nekaj časa priključil k narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije. Osvobojeni so bili veliki predeli Jugoslavije, zlasti vsa Dalmacija.

V Sloveniji je nemška vojska razorožila italijanske enote le v Ljubljani in večjih krajih ob južni železnici. Narodnoosvobodilna vojska Slovenije je razorožila vso divizijo »Isonzo« in dele divizij »Cacciatori delle Alpi«, »Lombardia«, »Macerata«, »Torino«, »Julia« in »Sforcesca« ter mnogo manjših samostojnih enot. Pogajanja z italijanskimi vojaškimi poveljstvi, da bi se pridružila narodnoosvobodilni vojski v boju proti nemškemu okupatorju, niso rodila uspeha. Narodnoosvobodilna vojska Slovenije je v kratkem času uničila skoraj vse belogardistične postojanke v Ljubljanski pokrajini, ki so bile dotlej pod varstvom italijanskega okupatorja. Po razorožitvi italijanske vojske in uničenju belogardističnih postojank je v Ljubljanski pokrajini in v Slovenskem Primorju nastalo razsežno osvobojeno ozemlje.

Zborovanje belokranjskih aktivistov na Maverlenu, ki so se ga udeležili tudi nekateri člani IOOF.

9. Iran je napovedal vojno silam osi.

CK KPS in IOOF sta izdala navodila za postavitev oblasti OF in mobilizacijo v narodnoosvobodilno vojsko ob italijanski kapitulaciji.

10. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je v Črni gori ustanovil 2. udarni korpus.

Seja izvršnega odbora OF. Boris Kidrič je poročal o vojaškem in političnem položaju na Dolenjskem in Notranjskem.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal navodila XIV. in XV. diviziji, Zapadnodolenjskemu in Vzhodnodolenjskemu odredu o nalogah na njihovem operacijskem področju.

V Dolenjskih Toplicah je bila ustanovljena Levstikova brigada. Komandant je postal Jože Mirtič, politkomisar pa Janez Perovšek.

Šercerjeva brigada je po hudih, tridnevnih bojih uničila osrednji četniški odred v Grčaricah. Ujetnikov je bilo 126, mrtvih 10, ranjenih okoli 20. Zaplenjenega je bilo mnogo orožja.

Šlandrova brigada in bataljon Gradnikove brigade sta vkorakala v Novo mesto.

- 10.—11. Boj Cankarjeve brigade z belogardisti pri Mlačevem in v gradu Boštanj pri Grosupljem.

11. Izvršni odbor OF je izdal razglas o razpisu volitev v zbor odposlancev slovenskega naroda in o splošni mobilizaciji v narodnoosvobodilno vojsko. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal štaboma XIV. in XV. divizije

navodila za oborožitev enot, uničenje prometnih naprav in mobilizacijo v narodnoosvobodilno vojsko.

Na Golem pri Ljubljani je bila ustanovljena Ljubljanska brigada. Komandant je postal Jaka Rojšek, politkomisar pa Janko Rudolf.

Na Vogrskem pri Gorici se je ustanovil narodnoosvobodilni svet za Primorsko Slovenijo kot najvišji politični in oblastni organ narodnoosvobodilne borbe v Slovenskem Primorju. Ob ustanovitvi je štel 21 članov, 20. septembra 1943 pa se je pomnožil s 7 člani. Njegov predsednik je bil dr. Joža Vilfan, podpredsednik France Bevk, tajnik pa dr. Aleš Bebler. Ob ustanovitvi je izdal odlok o splošni mobilizaciji vseh za orožje sposobnih moških od 18. do 45. leta starosti. Po tem odloku je v Slovenskem Primorju v splošni ljudski vstaji nastalo preko 30 novih bataljonov narodnoosvobodilne vojske Slovenije.

12. Poseben oddelek SS je osvobodil na Gran Sassu konfiniranega Mussolinija. Nekaj tednov pozneje so v Severni Italiji ustanovili »fašistično socialno republiko«.

Seja izvršnega odbora OF.

Izvršni odbor OF je izdal razglas o prevzemu oblasti na slovenskem osvobojenem ozemlju.

V Polomu na Kočevskem je bila ustanovljena IX. brigada. Komandant je postal Mile Čubrić, politkomisar pa Franci Kolar.

Enote XV. divizije so napadle belogardistični oddelek v Mršechi vasi pri Šentjerneju. Zaradi intervencije nemškega letalstva napad ni uspel in je bilo na partizanski strani več mrtvih in ranjenih.

Nemške enote so prišle v Gorico in iz nje izrinile partizanske enote, ki so na vzhodnem robu mesta ustvarile pravo bojno črto, tako imenovano goriško fronto. Na tej fronti sta se bojevala najprej dva bataljona Primorskega odreda, ki sta se kmalu razvila v Severnoprimorski in Južnoprimorski odred. Odreda sta se umaknila šele tedaj, ko so močne nemške sile začele z ofenzivo proti Vipavski dolini, Krasu in Trnovski planoti.

Oddelek varnostnoobveščevalne službe je na italijanskem vojaškem letališču pri Mirnu pri Gorici uničil 98 letal, hangarje in večje število letalskih motorjev. Eno letalo je zaplenil in je še isti dan trosilo letake nad Gorico.

Prešernova brigada je začela napadati močno utrjeno belogardistično posadko v gradu Turjak, kamor se je po italijanski kapitulaciji zateklo okoli 800 belogardistov. Po osem dnevnih srditih bojih je brigada 19. septembra zavzela Turjak. Brigada je dobila naziv VII. udarna brigada »France Prešeren« in so jo nato poslali na Gorenjsko.

- 12.—15. Štirinajsta divizija je likvidirala belogardistične postojanke Nova vas, Pudob, Begunje—Sv. Vid, Zapotok, Kurešček, Osojnik in več manjših.

13. Seja izvršnega odbora OF. Edvard Kardelj je poročal o položaju po kapitulaciji Italije. Razpravljali so tudi o razpisu stomilijonskega posojila in o ustanovitvi upravne komisije za osvobojeno slovensko ozemlje.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odredbo o ustanovitvi vojaške oblasti v zaledju. Ustanovili so šest komand vojnih področij in mnogo krajevnih poveljstev.

14. Enajsto zasedanje vrhovnega plenuma OF. Edvard Kardelj je poročal o vojaškem in političnem položaju, nato pa so sprejeli sklepe IOOF o razpisu posojila in ustanovitvi upravne komisije za osvobojeno slovensko ozemlje ter o izdaji nekaterih okrožnic v zvezi z nalogami OF na osvobojenem ozemlju.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je v posebnem dnevnem povelju pohvalil vrsto partizanskih enot za uspešno razorožitev italijanske vojske in belogardističnih posadk.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o ustanovitvi XVIII. divizije, ki so jo sestavljale IX. brigada, Levstikova in Ljubljanska brigada. Komandant je postal Rado Pehaček, politkomisar pa Janez Hribar.

Nemške enote so poskušale dvakrat vpasti v Cerknico, vendar so bile odbite.

Nemška letala so bombardirala osvobojeno Novo mesto.

15. Izvršni odbor OF je izdal odlok o postavitvi upravne komisije za osvobojeno slovensko ozemlje, ki jo je vodil sekretar komisije Bogdan Osolnik. Imela je 8 odsekov: odsek za splošno upravo, odsek za finance, odsek za industrijo, odsek za gospodarstvo in prehrano, odsek za narodno vzgojo in prosveto, odsek za promet, odsek za zaščito civilnega prebivalstva v vojnih razmerah in odsek za narodno zdravstvo.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o postavitvi višjega vojaškega sodišča in sodnikov tega sodišča.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o ustanovitvi Kočevskega odreda, ki pa je obstajal le deset dni.

Narodnoosvobodilni svet za Primorsko Slovenijo je na svoji seji sprejel odlok o volitvah občinskih narodnoosvobodilnih odborov in odlok o ustanovitvi okrožnih narodnoosvobodilnih odborov. Po prvem odloku so jeseni 1943 izvolili preko 70 občinskih narodnoosvobodilnih odborov in še več vaških pododborov. Na osnovi drugega odloka se je Slovensko Primorje delilo na devet okrožij (goriško, ajdovsko, komensko, pivško, brkinsko-istrsko, tržaško, briško, idrijsko in tolmínsko), v katerih so ustanovili sedemčlanske okrožne narodnoosvobodilne odbore.

16. Dvanajsto zasedanje vrhovnega plenuma OF. Dr. Aleš Bebler je poročal o splošni ljudski vstaji v Slovenskem Primorju, vrhovni plenum OF pa je izdal razglas o priključitvi Slovenskega Primorja k Sloveniji ter kooptiral predsedstvo narodnoosvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo in ga pooblastil za izvajanje javne uprave v Slovenskem Primorju.

Minerski vod »Ratitovec« je pri Bohinjski Beli razstrelil progo. Pri iztirjenju tovornega vlaka se je razbila lokomotiva in nekaj vagonov.

17. Izvršni odbor OF je izdal navodilo za tolmačenje amnestije za člane belogardističnih in plavogardističnih oddelkov in odredbo o ravnanju z bivšimi belogardisti.

Nemška letala so bombardirala Vogrsko.

18. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o ustanovitvi Dolomitskega odreda in odredbo štaboma XIV. in XV. divizije o ustanovitvi bataljona VOS.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je za vodstvo in usklajevanje operacij narodnoosvobodilne vojske v Slovenskem Primorju, na Gorenjskem in v Polhograjskih Dolomitih ustanovil operacijski štab za zahodno Slovenijo. Komandant je postal Lado Ambrožič, politkomisar pa Dušan Kveder.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je odredil, naj Gradnikova brigada odide v Slovensko Primorje, Prešernova na Gorenjsko, Šlandrova pa na Štajersko. Obnovil je tudi IV. operativno zono na Štajerskem.

Hudi boji na goriški fronti. Partizani so napadli in uničili avtomobil s strelivom.

Množično zborovanje osvobodilne fronte v Rihemberku, na katerem so govoril dr. Joža Vilfan, France Bevk in Anton Velušček.

Partizani so razstrelili cesto med Fužinami in Žirmi. Isto akcijo so ponovili tudi naslednji dan.

19. Izvršni odbor OF je izdal okrožnico za posojilno kampanjo, ki je bila določena od 15.—30. oktobra 1943.

Množično zborovanje Osvobodilne fronte v Ajdovščini, ki se ga je udeležilo nekaj tisoč ljudi. Predsednik narodnoosvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo dr. Joža Vilfan je govoril o delu, podpredsednik France Bevk o pomenu Osvobodilne fronte za primorsko ljudstvo, medtem ko je politkomisar primorske operativne zone Dušan Pirjevec govoril o vlogi KPS v narodnoosvobodilni borbi.

Hudi boji na goriški fronti. Partizani so uničili dve letali, tank in oklepni avto.

20. Seja narodnoosvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo, ki je obravnavala vojaški položaj, razširitev narodnoosvobodilnega sveta in volitve v zbor odposlancev slovenskega naroda. Pozdravila je odlok vrhovnega plenuma OF o priključitvi Slovenskega Primorja k Sloveniji in pozdravila tudi vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije.

Na slovenskem ozemlju, ki so ga imeli prej zasedenega Italijani, je nemški okupator ustanovil operacijsko zono »Jadransko Primorje«. Za vrhovnega komisarja je Hitler imenoval dr. Friedricha Rainerja, ki je za predsednika uprave v Ljubljanski pokrajini postavil nekdanjega jugoslovanskega generala Leona Rupnika.

Minerski vod »Triglav« je iztiril vlak na progi Jesenice—Radovljica.

21. Trinajsto zasedanje vrhovnega plenuma OF, na katerem so razpravljali o pripravah za zbor odposlancev slovenskega naroda, sklicanju raznih kongresov in konferenc ter o ravnanju z ujetimi belogardisti in plavogardisti.

Narodnoosvobodilni svet za Primorsko Slovenijo je na svoji seji sprejel odlok o italijanski liri kot začasnem plačilnem sredstvu, odlok o denarnih zavodih, odlok o davkih, odlok o volitvah v zbor odposlancev slovenskega naroda, odlok o družinskih in krstnih imenih, odlok o veleposestvih, odlok o živinoreji, odlok o razglaševanju odlokov, odlok o povračilu škode, nastale kot posledica narodnoosvobodilne borbe, in odlok o zaplembi imovine italijanske države.

22. Enote 2. proletarske divizije so osvobodile Prevlje.

Izvršni odbor OF je izdal odlok o ukrepih proti ostankom belogardističnih in plavogardističnih tolp ter proti skrivačem pred mobilizacijo.

Nemška letala so bombardirala Višnjo goro, nato so vanjo vdrli nemški oddelki, jo oplenili in se umaknili čez mejo.

Patrulja minerskega voda »Grintavec« je pri Sv. Ani pri Trziču napadla nemško stražo pri zaposlenih ujetnikih. Zbežalo je okrog 20 ujetnikov.

Hudi boji na goriški fronti. Severnoprimerški in Južnoprimerški odred sta napredovala na celi črti. Partizansko topništvo je obstreljevalo Gorico.

Del Šlandrove brigade s 150 borci se je odpeljal iz Mokronoga do Stične, nato je 25. septembra zvečer odšel preko Save na področje IV. operativne zone.

23. V Ljubljanski pokrajini sta okupator in domača reakcija ustanovila Slovensko domobransko legijo.

V Knežjih njivah v Loški dolini so ustanovili XIII. slovensko brigado »Loško«. Po smrti Mirka Bračiča decembra 1943 se je preimenovala v »Bračičevo«. Komandant je postal Franc Bobnar, politikomisar pa Jože Jezernik.

Na Mašunu so ustanovili Rabsko brigado, sestavljeno iz slovenskih internirancev, ki so bili na Rabu. Komandant je postal Franc Potočnik, politikomisar pa Franc Šlajpah. Obstajala je le do začetka oktobra 1943, ko so jo ukiniteli, borce pa vključili v XIV. divizijo.

Borba Tomšičeve brigade z Nemci, ki so hoteli s pomočjo tankov vdreti v Cerknico. Napad je bil odbit, Nemcev pa več mrtvih in ranjenih.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je izdal odredbo o ustanovitvi primorskih brigad in sicer Goriške, Kosovelove, Gregorčičeve, Vojkove, Soške in Tržaške.

V bližini Sežane so ustanovili Tržaško brigado, ki ji je poveljeval komandant Roberto Zappelsoni. Obstajala je le do oktobra 1943, ko so jo priključili k XIX. slovenski narodnoosvobodilni brigadi »Srečka Kosovela«.

V Vrhovljah v Goriških Brdih so ustanovili Soško brigado, ki sta ji poveljevala komandant Vladimir Knežević in politikomisar Tone Bavec. Brigado

so pozneje preimenovali v XVII. slovensko narodnoosvobodilno brigado »Simona Gregorčiča«.

Nemška vojska je zasedla Idrijo.

24. V Mokronogu so iz dela Šlandrove brigade ustanovili XII. slovensko narodnoosvobodilno brigado, imenovano »Štajerska«, ki sta ji poveljevala komandant Radomir Božović in politkomisar Lojze Žokalj.

V Gabrovici pri Komnu so ustanovili Kosovelovo brigado, ki sta ji poveljevala komandant Ivan Turšič in politkomisar Vlado Bračić.

Nemška letala so bombardirala Ajdovščino. Vodstvo osvobodilnega gibanja za Primorsko se je iz Štomaža pri Ajdovščini umaknilo proti Trnovskemu gozdu.

25. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odredbo za popolno uničenje železniških prog na osvobojenem ozemlju.

V Bučni vasi pri Novem mestu so ustanovili XIV. slovensko brigado »Železničarsko«. Poveljevala sta ji komandant Franc Krese-Čoban in politkomisar Lado Mišič. Obstajala je le do srede novembra 1943.

Enote II. SS-tankovskega korpusa pod poveljstvom SS-obergruppenführerja Paula Hausserja so začele z veliko ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju na Krasu, v Vipavski dolini in na Trnovski planoti. Ofenziva je s hrbtni strani zlomila odpor goriške fronte in partizanske enote so se umaknile v Trnovski gozd. Ofenziva se je brez vidnejših uspehov končala 30. septembra. Sovražnik je požgal mnogo vasi, pobil mnogo ljudi, preko tisoč petsto oseb pa je odpeljal v koncentracijska taborišča.

Soška brigada je napadla karabinjersko postajo Št. Peter Slovenov pri Čedadu.

26. Druga proletarska divizija je osvobodila Prijepolje.

Pri Kromberku so ustanovili Goriško brigado, ki sta ji poveljevala komandant Martin Greif in politkomisar Drago Flis. Obstajala je do 3. novembra 1943, ko so jo priključili k III. slovenski narodnoosvobodilni brigadi »Ivana Gradnika«.

Nemška vojska je požgala vasi Sv. Martin pri Ribemberku in Miren pri Gorici.

27. Četrta proletarska brigada je osvobodila Kolašin v Črni gori.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je priredil v Ribnici zborovanje oficirjev bivše jugoslovanske vojske in dobrovoljcev iz prve svetovne vojne.

Nemške enote so napadle položaje II. bataljona Cankarjeve brigade severno od Metnaja. Bile so odbite in imele po partizanskih poročilih okrog 7 mrtvih in več ranjenih.

Enote Tomšičeve brigade so se na progi Postojna—Rakek spopadle z nemško kolono. Uničile so tank in zaplenile nekaj materiala.

28. Seja izvršnega odbora OF. Razpravljali so o gospodarskem načrtu in zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Artilerijska baterija Loške brigade je uspešno obstreljevala nemško avtomobilsko kolono na Ralkeku. Avtomobili s strelivom in bencinom so se vneli in bili povsem uničeni.

Zvečer so enote XII. brigade napadle nemško postojanko v Krmelju. Nemci so se umaknili. Borci so zaplenili nekaj streliva in vojaške opreme.

Nemški vojaški oddelek je na Kozjih stenah v Trnovskem gozdu napadel vodstvo osvobodilnega gibanja za Primorsko. Padla sta dva borca iz zaščite.

29. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odredbo komandam vojnih področij in postajam za zvezo o organizaciji prometa na osvobojenem ozemlju. Ponoči je Gubčeva brigada napadla ustaško postojanko Stojdrago. Ustaši so pobegnili in pustili mnogo vojaškega materiala.

30. Zvečer so enote XII. brigade napadle nemško in domobransko postojanko v Kostanjevici. Napad ni uspel.

Enote Cankarjeve brigade so napadle nemško postojanko Bogenšperk. Ubitih je bilo 5, ranjenih pa 7 sovražnih vojakov.

Enote Cankarjeve brigade so napadle nemško postojanko Javorje. Po partizanskih poročilih je imel sovražnik 10 mrtvih in okrog 15 ranjenih, partizani pa 1 mrtvega in 4 lažje ranjene.

Pet nemških bombnikov je napadlo Grahovo pri Cerknici. Bilo je 26 mrtvih in okrog 40 ranjenih civilistov.

Minerski vod »Grintavec« je napadel železniško postajališče Sv. Jošt pri Kranju in poškodoval njegove naprave.

V vasi Pristava na Limbarski gori je bila po vrnitvi z Dolenjskega reorganizirana Šlandrova brigada pod poveljstvom komandanta Janka Sekirnika-Simona in politkomisarja Josipa Berkopca-Mišlja.

Savinjska četa Štajerskega odreda, ki se je pozneje vključila kot 1. četa v II. bataljon Šlandrove brigade, je na juriš zavzela orožniško postojanko Radmirje v zgornji Savinjski dolini, kjer je bila šolska posadka rezervnih policistov, ter pri tem 2 ubila, 18 pa zajela. Zažgala je tudi bližnjo osnovno šolo in se brez lastnih izgub umaknila z velikim plenom (2 lahki strojnici, 10 brzostrelk, 50 pušk, 15 pištol, 150 bomb, strelivo, oprema itd.).

Oktober:

1. Seja izvršnega odbora OF. Razpravljal je o zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

V Cerknem so ustanovili slovensko narodnoosvobodilno brigado »Janko Premrl-Vojko«, ki sta ji poveljevala komandant Henrik Zdešar in politkomisar Milan Tominc.

Na Kobalarju v Goriških Brdih so ustanovili II. soško brigado, ki sta ji poveljevala komandant Tone Bavec in politkomisar dr. Slavko Zore. Brigado so pozneje preimenovali v XVIII. slovensko narodnoosvobodilno brigado »Bazoviško«.

Savinjski in Zasavski bataljon Šlandrove brigade sta v noči na 2. oktober na cesti med Trojanami in Lukovico uničila telefonske in telegrafske naprave v dolžini 16 km.

1.—3. V osvobojenem Kočevju je zasedal zbor odposlancev slovenskega naroda. Na njem je bilo 572 odposlancev, ki so bili izvoljeni na volitvah med 20. in 25. septembrom 1943. Zbor je potrdil dotedanje delo vodstva OF, sprejel resolucijo o nadaljnjih nalogah in izvolil iz svoje srede 120-članski odbor, ki je kot vrhovni plenum OF predstavljal politično vodstvo narodnoosvobodilnega gibanja, kot slovenski narodnoosvobodilni odbor pa tudi vrhovno oblast slovenskega naroda. Za njegovo vodstvo so izvolili deset članov, ki so se imenovali IOOF oziroma predsedstvo SNOO. Na zboru so izvolili tudi štiridesetčlansko delegacijo za II. zasedanje AVNOJ.

2. Prvi bosanski korpus je osvobodil Tuzlo.

V Bariju (Italija) so osnovali bazo narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije. Levstikovo brigado so pri Lavrici napadle močne nemške in domobranske enote. Na sovražni strani je bilo 10 mrtvih in prav toliko ranjenih, na partizanski strani pa 3 mrtvi in 8 ranjenih.

Enote II. SS-tankovskega korpusa so začele z veliko ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju na Pivki, v Brkinih in v Istri. V ofenzivi so razbile tri slovenske in dve hrvaški partizanski brigadi, požgale mnogo vasi in pomorile veliko civilnega prebivalstva. Ofenziva se je končala 10. oktobra, ko je sovražnik zasedel vso Istro in prodril v Gorski Kotar.

Minerski vod »Grintavec« je z miniranjem proge pri Škofji Loki iztiril ter uničil nemški vojaški transportni vlak. Sovražnik je imel več mrtvih in ranjenih.

3. Deseta hercegovska brigada je osvobodila Bilečo.

Seja izvršnega odbora OF. Razpravljal je o zboru odposlancev slovenskega naroda v Kočevju.

Po povelju vrhovnega komandanta NOV in PO Jugoslavije je bil ustanovljen VII. korpus NOV in PO Jugoslavije, ki so ga sestavljale XIV., XV. in XVIII. divizija. Za komandanta je bil imenovan Rajko Tanasković, za politkomisarja pa dr. Jože Brilej.

Nemška letala so bombardirala osvobojeno Novo mesto in Črnomelj.

Drugi in 3. bataljon IX. brigade sta se bojevala z nemško vojsko in domobranci okoli Rakitne.

Četrty bataljon XII. udarne brigade je zažgal železniško postajo Jevnica ob Savi in blizu postaje razstrelil železniško progo na dveh mestih. Isti bataljon je v noči na 4. oktober napadel tudi Litijo, a je ni zavzel.

Tretji bataljon Šlandrove brigade je med Domžalami in Kamnikom požgal železniške postaje Groblje, Jarše, Homec in Duplica ter uničil železniške, telefonske in telegrafске naprave.

4. Jeseniška četa Gorenjskega odreda je napadla železniško postajo in orožniško postojanko v Podnartu. Na železniški postaji je v dveh vagonih uničila radijske aparate, na orožniški postaji pa ubila nekaj orožnikov. Partizani niso imeli izgub. Isto noč je minerski vod »Grintavec« napadel železniško postajo Žabnica pri Škofji Loki in razbil njene naprave.

5. Nemška letala so bombardirala Mokronog.

Enote Loške brigade so vdrle v Rakek, zažgale skladišče lesa in živil ter uničile rezervoar za vodo.

Enote Cankarjeve brigade so napadle nemško graničarsko postojanko Veliko Gobo. Sovražnik se je umaknil in zapustil orožje in strelivo.

Narodnoosvobodilni svet za Primorsko Slovenijo je na svoji seji izdal odlok o obrambi slovenskega naroda in odlok o vojaških sodiščih.

Minerski vod »Grintavec« je pri Škofji Loki iztiril transportni vlak z nemškim vojaštvom.

6. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o reorganizaciji vojaške oblasti v zaledju. Po tem odloku so šest komand vojnih področij reorganizirali v tri: novomeško, ribniško in belokranjsko.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ukinil primorsko operativno zono in ustanovil Triglavsko, Goriško in Tržaško divizijo. Triglavsko divizijo so sestavljale Prešernova, Vojkova in Tolminska brigada, poveljevala sta ji v. d. komandanta Dušan Švara in politkomisar Ciril Keržič. Goriško divizijo so sestavljale Goriška, Gregorčičeva, I. soška in II. soška brigada, poveljevala sta ji v. d. komandanta Albert Jakopič in politkomisar Rudi Mahnič. Tržaško divizijo so sestavljale Gradnikova, Kosovelova in Tržaška brigada, poveljevala pa sta ji komandant Rado Borštnar in politkomisar Darko Marušič.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ustanovil Tolminsko brigado, ki sta ji poveljevala komandant Franc Čopi in politkomisar Drago Rebec. Obstajala je le do 3. novembra 1943, ko se je priključila k Prešernovi brigadi.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ustanovil Koroški odred, ki sta mu poveljevala komandant Franc Primožič in politkomisar Dušan Pirjevec.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ustanovil Idrijski odred, ki sta mu poveljevala komandant Petar Alfirovič in politkomisar Franc Caserman.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ustanovil Briško-beneški odred. Hudi boji I. soške brigade in Briško-beneškega odreda pred Čedadom. V bojih so sodelovali tudi oddelki italijanskih partizanov-garibaldincev. Nemški oddelki so poskušali prodirati iz Čedada in Bovca proti Kobaridu, a so bili povsod odbiti. Boji so trajali do 10. oktobra. Partizanski oddelki so imeli 10 mrtvih in 13 ranjenih.

Loška četa Gorenjskega odreda je pri Selcah napadla skupino nemškega vojaštva, ki je stražila cesto, ter pri tem ubila 2 Nemca in 3 ranila. Ista četa je v noči na 7. oktober minirala cesto, podrla v razdalji 1 km telefonske drogove in minirala skupno z minerskim vodom »Ratitovec« cesto v Poljanski dolini, podrla telefonske drogove od Gorenje vasi do Škofje Loke ter naredila več zasek.

Šlandrova brigada je napadla orožniško postajo Rečica v zgornji Savinjski dolini. Po triurni borbi je borcem uspelo vdreti v postojanko in jo zavzeti, pri čemer je padlo 6 orožnikov, ujeli pa so jih 7. Na partizanski strani je bil 1 mrtev in 5 ranjenih. Zaplenili so 70 pušk, 4 brzostrelke, 20 pištol, strelivo in opremo. V poslopju Štajerske domovinske zveze so zaplenili tehnični material za 2 ciklostilni tehniki in denar, na pošti so razbili naprave, zaplenili razno blago v dveh trgovinah in požgali poslopja orožniške postaje, župnišča, občine in županovo hišo. Zasede okrog Rečice so se borile pet ur s sovražnikom, ki je prihajal na pomoč iz Mozirja, ga zavrnilo in pri tem zažgale vojaški avtomobil.

6.—7. Šercerjeva brigada se je borila z močnimi nemškimi enotami na položajih Barka—Misleče—Slivje. Po partizanskih podatkih je padlo 30 Nemcev.

7. Tretji bataljon Levstikove brigade je napadel nemško graničarsko postojanko Teličar. Sovražnik se je iz nje umaknil in zapustil precej orožja.

Drugi bataljon IX. brigade je zavzel železniško postajo Preserje, razdejal progo med Preserjem in Borovnico ter uničil preserski most.

Četrty bataljon XII. brigade je razstrelil progo med Jevnico in Kresnicami. Na mino je zavozil nemški vojaški transport s 4 oklepnimi vagoni, namenjen v Sevnico. Uničena sta bila 2 vagona vojakov. V boju, ki je trajal do polnoči, so partizani razbili obe lokomotivi in vagona ter uničili 14 naloženih kamionov. Nemškemu transportu je prišla na pomoč okrepitev iz Litije in Jevnice.

Enote Prešernove in Vojkove brigade ter Gorenjskega odreda so napadle nemško postojanko v Davči na Gorenjskem, a je zaradi sovražnikovega pritiska iz Sorice niso zavzele. Medtem ko je Vojkova brigada pri davškem mostu napadla nemško okrepitev, uničila 1 kamion in 4 sovražnike ter 4 ranila, porušila most v Jesenovcu pri Železnikih in obmejno stražarsko postajo v Leskovici, je Prešernova brigada istočasno obstreljevala postojanko Javorje, Gorenjski odred pa Selca in Železnike ter v Poljanski dolini Gaberk, Poljane in Gorenjo vas.

Partizani so pri Tuhinju zažgali elektrarno.

Prvi in II. bataljon Šlandrove brigade sta se vso noč in ves dan po napadu na Rečico ob Savinji bojevala na Mozirskih planinah z vermanshaftom in policijo.

Patrulja III. bataljona Šlandrove brigade je na cesti Moravče—Domžale napadla in zažgala nemški policijski avtomobil ter ranila 3 gestapovce.

7.—8. Enote Cankarjeve brigade so napadle sovražno postojanko Dol pri Gabrovki. V bojih so sodelovala tudi nemška letala.

Enote XII. brigade so napadle in zavzele nemško graničarsko postojanko Vrhek pri Krmelju.

8. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odlok o ustanovitvi izrednega vojaškega sodišča.

Enote XV. divizije so zavzele nemško graničarsko postojanko Javorski Križ. Padlo je 12 graničarjev, zaplenjeno pa je bilo težko in lahko orožje.

- 9.—11. V Kočevju je bil sodni proces proti voditeljem bele in plave garde, ki jih je narodnoosvobodilna vojska ujela v Grčaricah in Turjaku. Na zatožni klopi je sedelo 21 obtožencev, od katerih jih je izredno vojaško sodišče 16 obsodilo na smrt, 5 pa na prisilno delo.

10. V Kočevski Reki je bil I. kongres Zveze slovenske mladine. Na zboru je bilo 192 izvoljenih delegatov iz terena in vojske. Po referatih Vilme Bebler, Staneta Kavčiča, Mitje Vošnjaka in Ivana Gorjupa in razpravi je bil izvoljen glavni odbor ZSM, ki je štel 33 članov, in predstavniki za centralni odbor USAOJ.

Na Suhorju je bilo prvo zborovanje slovenskih pravnikov z osvobojenega ozemlja. Zbora se je udeležilo 85 pravnikov-borcev in aktivistov narodnoosvobodilnega boja, ki so zastopali vse v OF vključene pravnike, ki se zbora niso mogli udeležiti. Na zboru je 6 referatov govorilo o aktualnih pravnih temah iz NOB in nakazalo nove poglede na pravo kot odraz nastajajočega novega družbenega reda.

Ponoči je XV. divizija uničila nemško graničarsko in orožniško postojanko v Dolah pri Litiji. Padli so 3 orožniki, 3 pa so bili ranjeni.

I. soška brigada je napadla sovražno postojanko, železniško postajo in most v Plavah in elektrarno v Ložicah. Postaja je bila zavzeta in demolirana, sovražni posadki v Plavah in Ložicah pa sta se obdržali, ker sta dobili pomoč. Brigada je imela 7 mrtvih in 5 ranjenih.

Vojkova in Prešernova brigada sta napadli nemško graničarsko postojanko v Leskovici. Zaradi močnega topovskega in minometnega obstreljevanja je nemška posadka popoldne postojanko zapustila, zvečer pa jo s pomočjo graničarskega lovskega oddelka iz Trate ponovno zavzela. Ko je Vojkova brigada naslednjega dne med obstreljevanjem porušila postojanko, je sovražnik pobegnil v Trato, partizani pa so zaplenili tri vozove opreme in graničarsko postajo razstrelili.

Minerski vod »Triglav« je med Radovljico in Jesenicami z miniranjem proge iztiril tovorni vlak, pri čemer je bilo 6 vagonov razbitih, drugi pa poškodovani.

Zaseda III. bataljona Šlandrove brigade je blizu Moravč napadla orožniško patroljo na avtomobilu. Padel je vodja orožniške postaje iz Kamnika.

11. Glavni štab NOV in PO Slovenije je izdal odredbo komandam vojnih področij in mest o pripravah za uničenje vojaških in gospodarskih objektov, če bi sovražnik vdrl na osvobojeno ozemlje.

Enote XV. divizije so obstreljevale orožniško postajo v Polšniku.

Minerski vod »Triglav« je na postaji Dobrava razstrelil postajni blok. Istega dne je iz zasede pri Bledu napadel lokomotivo s poštnim vozom in ju poškodoval.

- 11.—13. Enote XV. divizije so v svoji ofenzivni akciji prodrle med Dolami in Šentjanžem na ozemlje, zasedeno po Nemcih, ter prodrle proti Št. Juriju pod Kumom, kjer so se zbirale razbite enote nemških graničarjev, vermanšafta in drugih. Enote XII. brigade so uničile sovražno postojanko Šentjanž na Dolenjskem.

Levstikova brigada je uničila nemško graničarsko postojanko pri Pečarju nad Zalogom.

Gubčeva brigada in I. artilerijski divizion XV. divizije sta napadla nemško postojanko v Kostanjevici pod Gorjanci.

12. Seja izvršnega odbora OF. Razpravljal je o kočevskem procesu proti voditeljem bele in plave garde in zavrnil prošnje za pomilostitev.

Nemška letala so bombardirala vas Svino pri Kobaridu.

13. Italija je napovedala vojno silam osi.

Seja izvršnega odbora OF. Razpravljal je o združitvi okrožij v Ljubljanski pokrajini, o delu agitpropa in načelno sprejel sklep o ustanovitvi slovenskega narodnega gledališča na osvobojenem ozemlju.

Cankarjeva brigada je zavzela nemško postojanko v Polšniku.

Enote XII. brigade so uničile nemško orožniško postajo v Boštanju.

XIV. divizija je svojo ofenzivno dejavnost usmerila proti železniški progi med Borovnico in Postojno. Njena največja akcija je bil napad na Štampetov most v noči na 14. oktober. Po uničenju sovražnikovih bunkerjev so most minirali in ga porušili v dolžini okoli 16 m.

Prvi bataljon Prešernove brigade je blokiral Sorico, II. bataljon pa napadel nemško postojanko Javorje in ponoči porušil most v Hotavljah. Oba bataljona sta naslednjega dne napad ponovila, zaseda II. bataljona pa je pri Gorenji vasi napadla in razbila motor s prikolico in kamion. Bataljona sta se umaknila 15. oktobra zvečer in odpeljala s seboj opremo, ker jim je prišla nemška okrepitev za hrbet.

Pozno popoldne so partizanske enote obkolile in napadle nemško graničarsko postojanko v Sovodnjem, ki pa jo je sovražnik obranil.

Minerski vod »Ratitovec« je razstrelil progo pri Št. Joštu pri Kranju. Iztiril se je vlak.

- 13.—14. Drugo zasedanje pokrajinskega protifašističnega sveta narodne osvoboditve Hrvatske v Plaškem.

14. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je ustanovil prvo letalsko bazo.

Patrulja štaba Kosovelove brigade je pri Komnu napadla avtomobil s fašisti. Padlo je 9 fašistov, drugi so zbežali.

Drugi bataljon Prešernove brigade je popoldne napadel nemško orožniško postajo Javorje. Potem, ko jo je ves naslednji dan obstreljeval z minometi in strojnicami, se je sovražnik umaknil iz občinske hiše in šole in se ob pomoči iz Kranja preselil v Poljane.

15. Začetek vpisovanja triodstotnega posojila narodne osvoboditve za potrebe narodnoosvobodilne vojske Slovenije in osvobojenega slovenskega ozemlja v višini 58,000.000 lir.

Patrulja II. bataljona Kosovelove brigade je razorožila karabinjersko postajo v Prvačini in zaplenila 6 pušk, 3 pištole, strelivo in opremo.

16. Operativni štab za zahodno Slovenijo je poslal na Koroško štab Koroškega odreda, minerski vod »Grintavec« ter 10 borcev.

17. V Dobrničju pri Trebnjem je bil prvi kongres Slovenske protifašistične ženske zveze.

Štab VII. korpusa NOV in PO Slovenije je ustanovil operacijski štab iz predstavnikov Šercerjeve, Železničarske in IX. brigade, ki so na položajih Stari trg—Brod na Kolpi—Kuželj zadrževale nemško vojsko, ki je po ofenzivi v Gorskem Kotarju skušala prodreti na Kočevsko.

Glavni štab NOV in PO Slovenije je ukinitel operativni štab za zahodno Slovenijo in ustanovil III. operativno zono »Alpsko«, ki je obsegala Slovensko Primorje, Gorenjsko in Polhograjske Dolomite. Poveljevala sta ji komandant Lado Ambrožič in politkomisar Dušan Kveder. Dejansko preimenovanje so izvedli šele 22. oktobra 1943.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ukinitel Dolomitski, Briško-beneški in Tolminski odred.

Prvi bataljon Goriške brigade je napadel italijanske vojaške postojanke na Ravnici, Prevalju in Sv. Gori. Posadka na Prevalu se je po krajšem boju vdala in je bilo ujetih okoli 40 vojakov. V drugih dveh postojankah se je sovražnik obdržal, ker je dobil pomoč.

Drugi bataljon Šlandrove brigade je pri Nazarjah zaplenil 25 kg dinamita, v Kokarjah pa 60 odev in tam priredil miting.

- 17.—18. Seja izvršnega odbora OF. Razpravljajl je o sklicanju kongresa kulturnikov. Zaradi sovražne ofenzive je bil kongres šele v začetku leta 1944.

18. Četrtil bataljon Cankarjeve brigade je napadel domobransko postojanko Sv. Urh pri Ljubljani. Sovražnik je imel dva mrtva in nekaj ranjenih.

Med Trebijo in Hotavljami so se partizani spopadli z vodom 499. grenadirskega nadomestnega bataljona iz Škofje Loke in graničarji iz Trate.

19. Začetek konference zunanjih ministrov Velike Britanije, Združenih držav Amerike in Sovjetske zveze v Moskvi (»moskovska konferenca«). Razpravljali so o uničenju fašizma in uvedbi demokracije v Italiji, o prihodnjem položaju Avstrije, ugotavljanju vojnih zločincev in o pripravah za prihodnjo konferenco »treh velikih« v Teheranu.

Drugi bataljon Tomšičeve brigade je med Gomanci in Goljakom uničil tri nemške oklopne avtomobile. Sovražnik je imel po partizanskih podatkih več mrtvih in ranjenih.

Prvi in tretji bataljon Kosovelove brigade sta v Pliskovici na Krasu po krajšem boju razorožila kolono 200 karabinjerjev in zaplenila 8 strojnic, 180 pušk, 10 brzostrelk, preko 50 pištol, 13 avtomobilov, 3 motorna kolesa, strelivo in opremo. Justificirala sta 4 policiste, ki so pred kapitulacijo Italije delali zločine v Vipavski dolini, ostale pa izpustila in napotila v Trst.

Obmejna graničarska postaja v Sovodnjem se je popoldne pod zaščito 2 tankov umaknila v Gorenjo vas. Partizani so sovražnika obstreljevali vse do Trebije. Istočasno so borci vdrli v Sovodenj in tam rekvirirali živino.

Prva četa Gorenjskega odreda je pozno popoldne napadla orožniško postajo, župnišče in pošto v Poljanah, a se je morala umakniti zaradi posredovanja graničarskega oddelka, ki je v spremstvu dveh policijskih tankov prodiral iz Gorenje vasi proti Poljanam.

Prvi in III. bataljon Šlandrove brigade sta popoldne pri Št. Ožbaldu z bombami in minometi napadla tovorni avto, 2 vlačilca in motorno kolo s prikolico. V spopadu so bili 3 esesovci hudo ranjeni.

20. Enote 17. divizije so osvobodile Vares.

Enote Šercerjeve brigade so imele hude boje z Nemci na področju Klane do 23. oktobra.

Minerski vod »Grintavec« je pri Kranju iztiril vlak, pri čemer se je razbilo več vagonov. Požgal je tudi vojaške naprave na strelišču v Škofji Loki. Isto noč je 2. četa Gorenjskega odreda z lahkim minometom obstreljevala vojašnico v Škofji Loki.

21. Peti korpus je osvobodil Sanski most.

Po ofenzivi v Slovenskem Primorju in Istri je nemška vojska začela z ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju na Dolenjskem in Notranjskem. Izvedel jo je okrepljeni II. SS-tankovski korpus. Trajala je do 12. novembra.

Bataljoni IX. brigade, ki so od 17. oktobra zapleteni v ostre boje z Nemci pri Brodu na Kolpi, odbijejo silovite nemške napade na črti Stružnica—Nova sela—Vrh in preprečijo nemški prodor proti Kočevju.

Nemška vojska je vdrla v Novo mesto, iz katerega so se partizanske enote v zadnjem trenutku umaknile.

Četrti bataljon Cankarjeve brigade se je ves dan boril s sovražnikom na položajih Brezovo—Čeplje—Dole. Sovražnik je imel okrog 20 mrtvih in ranjenih, partizani pa 2 mrtva in 7 ranjenih.

Pri Čedadu se je ustanovila III. soška brigada, ki sta ji poveljevala komandant Franc Ogrin in politkomisar Franc Črnelj. Obstajala je le do 11. novembra 1943, ko so jo priključili k XVIII. slovenski narodnoosvobodilni brigadi »Bazoviški«.

22. Bataljon Tomšičeve brigade je napadel nemško vojsko v Petrini ob Kolpi. Bil je takoj odbit in je imel 6 mrtvih in 20 ranjenih. Dva bataljona IX. brigade pa sta kljub hudim nemškim napadom zadržala položaje od Kužlja do Stružnice.

Nemške enote so zasedle Metliko.

Nemške enote so napadle in obkolile Šercerjevo brigado na položaju Vršiček—Vršičke vode. Brigada je prebila obroč in se umaknila proti Gerovu.

Boji Levstikove brigade južno od Ljubljane. Njen prvi bataljon je odbil nemški napad pri Teličarju, drugi bataljon pa pri Škofljici.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je izdal odredbo o ustanovitvi zaledne vojaške oblasti. Na ozemlju dotedanjega Idrijskega in Dolomitskega odreda je kot zaledno oblast Triglavske divizije ustanovil komando idrijskega vojnega področja, na ozemlju dotedanjega Briško-beneškega in Tolminskega odreda pa kot zaledno oblast Goriške divizije komando tolminskega vojnega področja.

Operativni štab za zahodno Slovenijo je ukinil Idrijski odred.

Med spopadom 1. čete Gorenjskega odreda z graničarji v Ločnici sta padla 2 graničarja, 1 pa so ujeli.

- 22.—24. Na Bregu pri Ribnici je bilo partijsko posvetovanje za ribniško okrožje.

23. Nemška vojska je po močnem topniškem obstreljevanju zjutraj zavzela položaje IX. brigade okrog Stružnice in prodrla do Morave.

V Leskovi dolini so začele borbe med nemškimi enotami ter prvim in četrtim bataljonom Tomšičeve brigade.

Nemške čete so vdrle v Mokronog.

Nemški oddelki so vdrli v Tržišče, zažgali nekaj poslopij in odpeljali iz tega kraja vse moške.

Nemške in domobranske enote so napadle položaje Levstikove brigade pri Lavrici in na Orljem.

Enote Loške brigade so se bojevale pri Trebelniku, kjer so se zaradi sovražne premoči umaknile, in v gozdu pri Skrajniku.

Enote XXXI. divizije so zasedle Fužine, Selo in Kladje in ogrožale Žiri. Zato se je popoldne tamkajšnja orožniška posadka umaknila v Trebijo.

Prvi bataljon Šlandrove brigade je ponoči na cesti Braslovče—Vransko pri Gomilskem napadel avtomobil z 20 vermani 3. čete Celje—zahod. Pri tem je padlo 6 vermanov, hudo ranjenih je bilo 7, ujetih pa 7. Kamion so zažgali in zaplenili 18 pušk, 2 brzostrelki in opremo.

Tretja četa III. bataljona Šlandrove brigade je pri vasi Kompolje na cesti Krašnja—Lukovica iz zasede napadla 5 avtomobilov ter ubila in ranila nekaj sovražnikov.

24. Nemške enote so s tanki in oklepnimi avtomobili prodrle v Kočevje.

Partizanski sabotažni oddelek je zjutraj ob sedmih med Medvodami in Mednim blizu nadvoza glavne ceste razstrelil železnico. Ker sta bila v transportu 2 vagona polna razstreliva, je bilo zaradi eksplozije uničenih 17 vagonov in lokomotiva.

Drugi bataljon Šlandrove brigade je na železniški progi Sava—Litija odstranil 4 tračnice in razkopal nasip. Iztiril se je osebni vlak z lokomotivo in več vagoni. Pred prihodom vlaka so se borci spopadli z nemško patroljo.

25. Vrhovni štab NOV in PO Jugoslavije je odlikoval z redom narodnega heroja Toneta Tomšiča, Ljuba Šercerja, Slavka Šlandra, Milovana Šaranovića, Dragana Jevtića in Ivana Kavčiča.

Enote XIII. brigade so se bojevale z nemškimi vojaškimi oddelki na odseku Cerknica—Kožljek—Bezuljak in se nato umaknile na Primorsko.

Nemška vojska je začela ofenzivno akcijo proti Kosovelovi brigadi na Krasu. I. in II. bataljon sta se bojevala pri Komnu, Škrbini in Svetem ter uničila dva oklepna avtomobila, dva avtomobila in motorno kolo. Naslednji dan sta se II. in III. bataljon bojevala na položajih Fajtov hrib—Trstelj—Železna vrata in uničila avtomobil. Brigada je imela v teh bojih 11 mrtvih in nekaj ranjenih.

V vasi Lipa na Krasu je sovražnik iznenadno napadel štab Tržaške divizije. Padel je komandant divizije Rado Borštinar in 13 borcev, pet jih je bilo ujetih, med njimi namestnik politkomisarja divizije Darko Marušič, ki je nato ušel sovražniku.

Pri Črnih mlakah na Pohorju je bil ustanovljen Pohorski odred iz čete Pohorskega bataljona, ki je ob kapitulaciji Italije ostala na Pohorju in mobilizirala, iz borcev Pohorskega bataljona, ki so se po kapitulaciji vrnili z Dolenjskega s težkim orožjem, ter iz bataljona Šlandrove brigade, ki ga je poslal na Pohorje štab IV. operativne zone.

26. Peta divizija je osvobodila Višegrad.

Zaseda I. bataljona Tomšičeve brigade je blizu Mašuna napadla in uničila nemški avto. Ubitih je bilo šest oficirjev.

Nemški vojaški oddelki so začeli napadati položaje II. soške brigade v Žagi in Serpenici pri Bovcu in začeli ofenzivno operacijo proti Kobaridu. Boji na tem prostoru so trajali do 1. novembra 1943, ko je nemška vojska zavzela Kobarid.

Goriška brigada je napadla italijansko vojaško posadko na železniški postaji v Avčah in posadko na mostu pri Ajbi v dolini reke Soče. IV. bataljon je po krajši borbi zavzel postojanko, ujel 42 vojakov, med njimi več oficirjev, in zaplenil 10 strojnic, 20 pušk, strelivo in opremo. Porušil je vse prometne naprave in požgal postajo. II. bataljon je uničil del železniške proge med Ajbo in Avčami.

Del Pohorskega odreda je zvečer razstrelil v rudniku Stari trg pri Slovenjem Gradcu elektromotor in druge naprave, zažgal pisarno in skladišče ter zaplenil razstrelivo.

27. V ofenzivi je nemška vojska uničila in zažgala partizansko bolnišnico »Pugled« nad Podstenicami na Kočevskem Rogu. V njej je zgorelo 21 ranjencev.

Opoldne se je nemška graničarska posadka umaknila iz Hotavelj, partizanske sile pa so začele boje za Gorenjo vas.

Prva četa Gorenjskega odreda je iz zasede pri Zmincu v Poljanski dolini napadla 4 avtomobile in 2 oklopnjaka ter pri tem ubila 7 sovražnikov, sama pa se brez žrtev umaknila.

Tretji bataljon Šlandrove brigade je pri Kamniku iz zasede napadel orožniško patroljo na kolesih iz postojanke Šmartno pri Tuhinju. Padli so 4 orožniki, 1 pa je bil ujet.

Ponoči je 2. četa Koroškega bataljona napadla železniško postajo Otiški vrh ter razbila vse naprave. Na postaji je iztirila in poškodovala 8 lokomotiv. Razbila je tudi kretnični blok pri postaji in zažgala 2 potniška vagona ter novo skladišče za električni material. Požagala je tudi daljnovod Velenje—Mežica in je zaradi prekinitve električnega toka v Žerjavu in Mežici zalila voda nekaj rudniških jamskih naprav.

Pohorski odred je na progah Dravograd—Maribor in Maribor—Mislinja požgal šest železniških postaj, popolnoma uničil železniške, telefonske in telegrafске naprave na postajah in med njimi, uničil šest lokomotiv, zažgal železniško kurilnico ter napadel orožniško postajo v Mislinji.

28. Nemške vojaške enote so v ofenzivi zasedle področje Čateža, od koder se je Cankarjeva brigada umaknila proti zahodu.

Minerski vod Prešernove brigade je porušil železniški most med Knežo in Grahovim v dolini reke Bače.

Nemška orožniška postaja se je umaknila iz Kokre.

Prva četa Gorenjskega odreda je iz zasede pri Šfertu v Poljanski dolini napadla 2 avtomobila in 1 oklopnjak, ki se je prevrnil.

Bataljon Prešernove brigade je napadel nemško vojašnico v Gorenji vasi. Enota Gorenjskega odreda je napadla železniško postajo v Otočah.

29. Enote 2. in 5. divizije so osvobodile Novi Varoš in Priboj.

Enote Triglavске divizije, ki so zgodaj zjutraj začele z napadom na Trebijo, so dopoldne s topovskim obstreljevanjem zadele orožniško postajo, pri čemer sta bila 2 Nemca ranjena. Popoldne se je orožniška posadka umaknila v Gorenjo vas.

30. Nemška vojska je napadla položaje II. in III. bataljona Ljubljanske brigade v Temenici in Bukovici. Po celodnevni borbi sta se bataljona umaknila.

Boji pri Javorju in na črti Luže—Mladi vrh. Sovražnik je ponovno zasedel Hotavlje.

Spopad med partizani in orožniško patroljo na železniški postaji Otoče. Padel je 1 partizan, 1 je bil ujet, zajeli pa so tudi 18 mobilizirancev, od katerih so 2 ustrelili.

Nekaj po polnoči je Šlandrova brigada napadla policijsko in orožniško

postojanko Šmartno ob Dreti in jo po dveh urah in pol zavzela. Zaplenila je 28 pušk, 2 brzostrelki, pištole, strelivo, bombe in opremo. Partizanske zasede so odbile sovražnika, ki je prihajal na pomoč iz Gornjega gradu, Rečice in Celja.

31. Nemške enote so napadle iz smeri Št. Vid pri Stični in iz smeri Sela—Šumberk položaje II. bataljona Ljubljanske brigade pri železniški postaji Stična:

Nemška letala so bombardirala Cerčno.

Minerski vod Šlandrove brigade je na progi pri Laškem iztiril vojaški vlak z živežem. Več vagonov je bilo popolnoma uničenih, nekaj poškodovanih, lokomotiva pa se je prevrnila.

November:

1. Cankarjeva in Ljubljanska brigada sta se borili z močnimi oddelki nemške vojske na Ilovi gori. Po hudih bojih sta se brigadi z ranjenci umaknili v Jauhe pri Velikem Korinju.

2. Minerski vod »Triglav« je v železarni na Jesenicah razstrelil parno električno in uničil več naprav. Posamezni obrati so se za nekaj dni ustavili. Ranjeni so bili 3 sovražniki.

Druga četa Koroškega bataljona je uničila in zažgala 3 nemške avtomobile ter železniški most na progi Dravograd—Guštanj.

Minerci Šlandrove brigade so pod Šavno pečjo pri Zidanem mostu razrahljali železniško progo, da se je iztiril potniški vlak.

3. Tretji bataljon Goriške brigade je napadel nemške postojanke v Spodnji Idriji. Sovražnik se je iz manjših postojank umaknil v glavno postojanko in napad odbil. Bataljon je imel šest mrtvih in sedem ranjenih.

Borci I. bataljona Kosovelove brigade so med Senožečami in Razdrtim uničili nemški vojaški avtomobil. Padli so trije vojaki.

Prva četa Koroškega bataljona je zasedla Št. Vid pri Podjunji in uničila urad Koroške ljudske zveze, občino ter justificirala krajevnega skupinskega vodjo NSDAP. Zaplenila je 15 pušk in 2 pištole ter izpraznila trafiko in trgovino.

Drugi bataljon Šlandrove brigade je na cesti Vače—Litija iz zasede napadel orožniško patroljo in pri tem ubil 2 orožnika in 1 težko ranil.

Tretji bataljon Šlandrove brigade se je na cesti pri Krtini spopadel z orožniško patroljo iz Moravč. Padli so 3 orožniki, 4 pa so bili huje ranjeni. Zaplenil je strojnico, brzostrelko, 3 puške, 4 pištole, bombe in strelivo.

4. Nemška vojska je zjutraj napadla položaje Ljubljanske in Cankarjeve brigade na Ilovi gori. Hudi boji so trajali ves dan. Proti večeru sta se oba nasprotnika umaknila. Na obeh straneh so bile velike izgube, zlasti v

II. bataljonu Ljubljanske brigade. Sovražnik je zažgal vasici Gaberje in Veliko Ilovo goro.

Druga četa Koroškega bataljona je zasedla Leše pri Prevaljah in iz zasede uničila tovorni avtomobil z drvmi. Padla sta dva spremljevalca, eden pa je bil ranjen.

Tretji bataljon Šlandrove brigade je ob cesti Domžale—Trojane iz zasede napadel avtomobile in motor s prikolico ter v polurnem spopadu pobil posadko. Padli so 3 policisti in 4 orožniki, 1 pa je bil težko ranjen. Partizani so imeli 3 ranjene. Zaplenili so veliko obleke in obutve.

5. Sovjetska armada je osvobodila Kijev.

Druga četa Koroškega bataljona je med Velenjem in Mežico prekinila električni daljnovod visoke napetosti v dolžini 1 kilometra.

Ista četa je v noči na 6. november razstrelila most pri Dobrijah na progi Guštanj—Dravograd in zažgala čuvajnico pri mostu.

Ponoči je patrolja z orožniške postaje Pišce padla blizu Pavlove vasi v partizansko zasedo. Padla sta 2 rezervna policista, orožnik pa je bil ranjen.

6. Začetek velike ofenzive sovjetske armade proti Žitomiru v Ukrajini.

Enote XV. brigade in bataljon VOS so napadli trikrat sovražne avtomobile pri Bušnji vasi. Po partizanskih podatkih je padlo 26 sovražnih vojakov, 10 so jih ujeli in zajeli precej vojaškega materiala.

Borci I. bataljona Kosovelove brigade so med Razdrtim in Senožečami napadli nemški vojaški avtomobil. Padlo je pet oficirjev.

V celjskem in trboveljskem okrožju je nemški okupator opustil 14 orožniških postaj in njihovih podružnic ter ustanovil 6 orožniških akcijskih vodov za boj proti partizanom.

Enota Pohorskega odreda je pri Tepanjah na cesti Maribor—Celje napadla vojaški avtomobil in ga po pobegu 2 ranjenih esesovcev-voznikov oplenila ter se naslednjega dne z njim pripeljala v Prihovo, izpraznila tamkajšnjo prodajalno, uničila občinski urad in telefonske naprave ter avtomobil zažgala.

Druga četa Koroškega bataljona je zavzela orožniško postojanko v Beli v trenutku, ko so bili orožniki pri kosilu. V gostilni so padli 4 orožniki, hudo ranjeni so bili 4 in 2 ujeta. V akciji je četa zaplenila težko strojnico, brzostrelko, 20 pušk, 10 pištol, strelivo in opremo. Partizani niso imeli izgub.

7. Enote XII. brigade so na položajih okrog Globodola tri dni odbijale hude nemške napade, v katerih je imel sovražnik po partizanskih podatkih čez 100 mrtvih in ranjenih.

Tretji bataljon XV. brigade je iz zasede pri Vahti na cesti Novo mesto—Metlika napadel in uničil 2 tovorna avtomobila, 1 osebni avtomobil in 1 motorno kolo z nemškimi vojaki.

Nemška vojska je na Matajurju obkolila in napadla I. in IV. bataljon XVIII. brigade, ki sta utrpela občutne izgube.

Drugi bataljon XVIII. brigade je napadel nemško vojaško posadko v Tolminu, ki se je obdržala, ker je dobila pomoč. Bataljon je zaplenil 17 pušk, strelivo in opremo ter ujel 13 vojakov.

Oddelek III. bataljona XVIII. brigade je med Logom in Bovcem napadel nemški vojaški avtomobil in ubil dva oficirja, enega oficirja in vojaka pa ranil.

Patrulja II. bataljona Kosovelove brigade je med Razdrtim in Vipavo napadla nemški vojaški avtobus. Padlo je 9 vojakov.

V veliki dvodnevni akciji nemških sil proti Koroškemu bataljonu so policijska četa planinskih lovcev »Alpenland«, orožniška akcijska skupina Wimmer, 2. orožniška rezervna motorizirana četa »Alpenland« in SA-akcijska skupina Dravograd prodirale iz Slovenjega Gradca, Guštanja, Prevalj, Mežice in Črne na Javorje in proti Uršlji gori. V težkih probojnih spopadih so 7. novembra padli 4 borci in domača hči pri Petričevi domačiji, 8. novembra pri koti 1258 pa so padli 4 borci, 3 bili ranjeni, 5 pa je bilo ujetih. Sovražnik je imel najmanj 2 mrtva. Nemške enote so v tej akciji prvič na Koroškem uporabile težko orožje.

7.—10. Med nemško ofenzivo so v Mrzli jami pri Jureščah prvič razmnožili pesmi Karla Destovnika-Kajuha.

8. Nemška vojska je napadla Ljubljansko in Levstikovo brigado na področju Mačkovec—Iška. V borbi, ki je trajala ves dan, je po partizanskih podatkih padlo okrog 30 sovražnih vojakov.

Oddelek II. bataljona XVII. brigade je napadel italijansko karabinjersko postajo v Ločniku. Razorožil je devet karabinjerjev in zaplenil 8 pušk, 3 pištole, brzostrelko in strelivo.

Pohorski odred je zvečer napadel orožniško postajo v Zrečah. Ker so oblegani posadki prihajali na pomoč orožniki iz Oplotnice in Konjic ter vermanšaft pod poveljstvom vodje Štajerske domovinske zveze Franza Steindla, so partizani postojanko le delno zavzeli in jo pred umikom zažgali. Orožniki so imeli 1 mrtvega, 2 hudo in 1 laže ranjenega, partizani pa 2 mrtva in 7 ranjenih.

8.—9. Zasedanje vrhovnega plenuma OF, na katerem so razpravljali o pripravah slovenske delegacije za II. zasedanje AVNOJ.

9. V Washingtonu je bila ustanovljena UNRRA (The United Nations Relief and Rehabilitation Administration — Uprava Združenih narodov za pomoč in obnovo), v katero se je takoj vključilo 44 držav.

Nemške enote so na Mokrecu napadle Ljubljansko in Levstikovo brigado. V borbi, ki je trajala ves dan, sta brigadi uspešno odbijali nemške napade ter se pozno zvečer umaknili proti Krimu.

10. Seja izvršnega odbora OF, na kateri je razpravljajal o pripravah slovenske delegacije za II. zasedanje AVNOJ. Po seji je odšlo na pot v Jajce 16 slovenskih delegatov.
11. Ustanovljena je bila 1. makedonsko-kosovska brigada.

Napad gorenjskih partizanskih enot na orožniške postaje Selca, Železniki in Predoslje.

Razstrelitev železniškega mostu na progi Kranj—Podnart. Vlak, ki je vozil čez most, se je iztiril.

Partizani so v Domžalah zaplenili 500 kg usnja in 500 odej, kar so odpeljali z zaplenjenim tovornim avtomobilom.

Pohorski odred je zasedel Ruško kočo pri Sv. Arehu na Pohorju in jo s stranskimi poslopji vred zažgal.
12. Zvečer je zaseda I. bataljona Cankarjeve brigade v Irči vasi napadla sovražni oddelek, ki je imel 8 mrtvih in ranjenih, partizanska zaseda pa enega.
13. Nemško kolono z dvema tankoma in sedmimi avtomobili, ki se je odpeljala iz obkoljenega Novega mesta, so napadle enote XII. brigade. Pri Mačkovcu so uničile 4 kamione in pobile 30 nemških vojakov.

Začetek nemške ofenzive proti Triglavski diviziji v prostoru Ljubljana—Idrija—Bohinj—Kranj—Ljubljana.

Bližu železniške postaje Javorje pri Radovljici je minerski vod »Triglav« razstrelil progo v času, ko je pripeljal brzi vlak iz Kranja. Šest oseb je bilo težko ranjenih. Razstrelil je tudi železniško progo med postajama Blejska Dobrava in Bled v času, ko je pripeljal potniški vlak.

Enota IV. operativne zone je pri Št. Ožbaltu napadla vojaški tovorni avtomobil, ki je peljal iz Domžal v Celje, in ubila 5 vojakov ter avtomobil zažgala. Na cesti Trojane—Vransko so borci napadli vprežni poštni voz ter zaplenili nemško pošto. Padla sta voznik in njegova spremljevalka.
14. Enote XV. divizije so napadle Novo mesto, ki je bilo od 12. novembra povsem obkoljeno. Cankarjeva brigada, ki je napadala na levem bregu Krke, je po hudih bojih zavzela železniško postajo, Gubčeva brigada je na desnem bregu Krke vdrla v Žabjo vas, XII. brigada pa je na sektorju Kronovo—Trška gora odbijala sovražne kolone, ki so se skušale prebiti iz Krškega v Novo mesto. Nemška policija in domobranci so dobivali orožje in strelivo z letali. Pred uničenjem jih je rešila pomoč, ki se je zvečer 15. novembra pod okriljem tankov prebila skozi Kronovo in Šentpeter v obkoljeno mesto.
15. Partizani so v Nevljah razstrelili osnovno šolo in porušili mostove med Praprotnim in Spodnjo Lušo pri Selcah.
- 15.—16. Prvo zasedanje pokrajinskega protifašističnega sveta Črne gore in Boke v Kolašinu.

16. Enote Šlandrove brigade so zvečer zažgale železniško postajo Jarše—Mengeš, napadle tovarno platnenih izdelkov v Jaršah, razstrelile stroje in zaplenile večje količine izdelkov in pisarniško opremo, ustrelile predilniškega mojstra ter zaplenile 2 uniformi.
17. V Srednjem Lokovcu je padel namestnik politkomisarja Goriške divizije, član narodnoosvobodilnega sveta za Primorsko Slovenijo in član glavnega odbora Zveze slovenske mladine Darko Marušič-Blaž. Odlikovan je bil z redom narodnega heroja.

Goriška divizija je napadla sovražne postojanke Doblar, Kozaršče, Čiginj, Anhovo in Ajbo v dolini reke Soče. Napad je uspel le delno.
18. Glavni štab NOV in PO Slovenije je odredil, da odide štab XVIII. divizije skupaj z IX. in X. brigado v Gorski Kotar, da bi skupaj s XIII. hrvaško divizijo uničil tamkajšnje sovražne postojanke.

Dva bataljona XVIII. brigade sta napadla nemško postojanko v Tolminu. Bataljona sta uničila avtomobil, zavzela most, ujela dva bersaljera ter zaplenila strojnico in 12 pušk. Napad na vojašnico pa je sovražnik odbil.

Nemška vojska je začela z ofenzivno akcijo proti Goriški diviziji v Beneški Sloveniji. Hudi boji so bili 18. novembra v Srednjem nad Št. Lenartom in naslednji dan pri vasi Topolovo nad Klodičem. V bojih sta padla tudi politkomisar divizije Rudi Mahnič in politkomisar XVII. brigade Slavko Federl, ranjena pa sta bila v. d. komandanta divizije Albert Jakopič in komandant XVII. brigade Vladimir Knežević. Razbite enote so se umaknile v vasi pod Matajurjem.

Patrulja I. bataljona Kosovelove brigade je med Razdrtim in Senožečami napadla nemški vojaški avtomobil. Padlo je več vojakov.
19. Tretji bataljon Gubčeve brigade se je pri Grmu spopadel z nemško vojsko. Ubita sta bila 2 nemška vojaka.

Minerski vod IV. bataljona Kosovelove brigade je med Sežano in Opčinami iztiril vlak ter uničil lokomotivo in več vagonov.
20. Tretji bataljon Cankarjeve in III. bataljon XII. brigade sta pri Mirni peči zavrnila poskus nemških oddelkov, da bi se združili s svojimi enotami v Trebnjem.

Pohorski odred je zažgal železniško postajo v Vuhredu, obstreljeval tovorni avtomobil, požgal postajališče Janževski vrh, razstrelil tirnice in po progi spustil prazen vojaški tovorni vlak. Pri tem se je čez nasip prevrnilo nekaj vagonov. Poškodovala se je lokomotiva in 5 vagonov. Na obeh postajah je hkrati uničil tudi železniške in telefonske naprave.

V Zgornjem Dupleku so se sestali politični aktivisti iz Maribora in Slovenskih goric in razpravljali o širjenju Osvobodilne fronte.
21. Partizani so zažgali samostan v Mali Loki v okrožju Kamnik in šolsko poslopje v Dragömljah.

Četa Pohorskega odreda je pri Ribnici na Pohorju porušila 43 telefonskih drogov in isto noč napadla ter pregnala nemško kolono.

22. Enote XV. brigade so napadle nemški policijski oddelek pri vaseh Točak in Gačansko selo.

Orožniško glavarstvo Kranj je za protipartizanski boj ustanovilo orožniško akcijsko četo v Škofji Loki in orožniške akcijske vode na Jesenicah, v Kamniku in Domžalah ter hkrati ukinilo 4 orožniške postaje.

23. Enote XIV. divizije so napadle in po težkih bojih uničile domobransko postojanko Grahovo pri Cerknici. V borbah, ki so trajale do desete ure naslednjega dne, je bila postojanka povsem uničena. Domobranci so nato izpraznili tudi postojanki Begunje in Cerknica.

Patrulja IX. brigade je pri Osilnici uničila nemški avtomobil. Ubita sta bila oficir in podoficir ter zaplenjeno orožje.

Patrulja štaba Kosovelove brigade je pri Vrtovinu napadla nemški vojaški avtomobil. Padli so trije vojaki.

Tržaški bataljon je pri Lipi na Krasu napadel in uničil avtobus, ki je vozil na cesti Gorica—Komen.

24. Drugi bataljon Gubčeve brigade se je na Velikih Vodenicah spopadel z domobranci, III. bataljon z domobranci in Nemci v bližini Velikega Slatnika, IV. bataljon pa pri Težkih vodah. Obe strani sta imeli izgube.

Četrty bataljon Kosovelove brigade je napadel karabinjersko postajo v Štanjelu. Posadka je zbežala in je bataljon zaplenil 2 strojnici in strelivo.

Minerski vod je pri Zagorju razstrelil železniško progo, iztiril 4 vagone vojaškega transportnega vlaka, 4 pa prevrnil. Ranjeni so bili 4 vojaki in kretničar.

25. Patrulja Tržaškega bataljona je pri Benetkah napadla nemško avtomobilsko kolono in uničila oklepni avtomobil ter zaplenila osebni avto.

26. Patrulja IV. bataljona Kosovelove brigade je v bližini Komna na Krasu napadla italijanski fašistični avtomobil in ga zažgala. Padlo je 7 fašistov, 15 pa jih je bilo ranjenih.

Kamniški bataljon je požgal graščino Križ pri Kamniku, v katero se je nameravala vseliti nemška policija.

Enote II. bataljona Pohorskega odreda so na cesti pri Oplotnici napadle nemško kolono. Sovražnik se je umaknil z izgubami.

- 26.—27. Prvo zasedanje pokrajinskega protifašističnega sveta Bosne in Hercegovine v Mrkonjić gradu.

27. Kolumbija je napovedala vojno silam osi.

Četrty bataljon XII. brigade je pri Stranski vasi zavrnil napad nemške policije, ki je imela 8 mrtvih in mnogo ranjenih. Čez dva dni je policija

napad ponovila in bila z velikimi izgubami ponovno odbita. Pri partizanih je bil 1 mrtev in 1 ranjen.

Med Grobničkim poljem in Kikovico v Gorskem Kotarju je IX. brigada uničila nemški tovorni avtomobil. Po partizanskih podatkih je padlo 9 nemških vojakov.

Minerski vod Šlandrove brigade je pri Zagorju razstrelil progo ob prihodu brzega vlaka. Vlak z lokomotivo vred je bil popolnoma uničen. Ubitih je bilo več nemških vojakov.

28. V Teheranu se je začela medzavezniška konferenca, ki je trajala do 1. decembra. Udeležili so se je Roosevelt, Stalin in Churchill. Sprejeli so sklepe o enotnosti pogledov in akcij proti silam osi, o pomoči jugoslovanskim partizanom, uskladitvi izkrcanja v Normandiji z veliko sovjetsko ofenzivo, o ugodnosti morebitnega vstopa Turčije v vojno na strani zaveznikov in se sporazumeli o neodvisnosti in pomoči Iranu.

V glavni štab NOV in PO Slovenije je prišla ameriška vojaška misija.

Koroški bataljon je pri Solčavi iz zasede napadel in pobil 3 nacistične propagandiste in 1 policista, zaplenil 4 brzostrelke in 3 pištole, avtomobil pa zažgal.

29. Drugo zasedanje protifašističnega sveta narodne osvoboditve Jugoslavije (AVNOJ) v Jajcu, na katerem so izvoljeni predstavniki jugoslovanskih narodov položili temelje novi demokratični in federativni Jugoslaviji, odrekli jugoslovanski begunski vladi pravico zastopati narode Jugoslavije in potrdili odloke o priključitvi Istre, Hrvatske in Slovenskega Primorja k Jugoslaviji. AVNOJ se je preoblikoval v najvišji organ ljudske oblasti, za izvajanje uprave pa je ustanovil nacionalni komite osvoboditve Jugoslavije (NKOJ).

Drugi in IV. bataljon Gubčeve brigade ter IV. bataljon XII. brigade so se na področju Težke vode, Stopič, Dolnje Lakovnice, Rakovnika in Podgrada borili proti nemški policiji in domobrancem, ki so hoteli razbiti partizanski obroč okrog Novega mesta. Sovražnik je imel po partizanskih podatkih okrog 20 mrtvih in ranjenih, partizani pa 1 mrtvega in 3 ranjene.

Šlandrova brigada je napadla Novo Štifo, kjer je bilo v šoli in župnišču nameščenih 120 vermanov iz 2. alarmne čete Ljutomer. V triurni borbi je imel sovražnik 5 mrtvih, 14 ranjenih in 20 ujetih, drugi pa so zbežali v Gornji grad. Partizani, ki so imeli 1 mrtvega, 6 huje in 3 laže ranjene, so zasegli velik plen v orožju in opreми. Partizanske zasede, ki so zavarovale akcijo proti Gornjemu gradu in Bočni, so ranile 6 vermanov. Ker je sovražnik dobil pomoč, se je brigada umaknila proti Tuhinjski dolini.

30. Deveta in X. brigada sta se ves dan borili z nemško avtomobilsko kolono blizu Mrzlih vodíc in pri Lokvah. Padlo je okrog 20 sovražnikov, partizani so imeli 4 ranjene.

Gorenjski partizani so po obkolitvi in obstreljevanju orožniške postaje v Poljanah vdrlí v poštno poslopje, uničili naprave in ga zažgali.

V Koprivnici pri Podsredi je Kozjanska četa ustrelila 2 policijska rezervista in zaplenila orožje in uniformi.

Novembra 1943 je bil v Muretincih na domu Franca Belšaka, organizatorja narodnoosvobodilnega gibanja v ptujskem okolišu, sestanek aktivistov Osvobodilne fronte, na katerem so osnovali odbor OF iz zastopnikov vasi na Ptujskem polju.

December:

V začetku decembra je bil ustanovljen Notranjski odred, ki je imel dva bataljona.

Zaradi predvidenega napada na Kočevje sta imeli Cankarjeva in Levstikova brigada nalogo rušiti komunikacije na področju Grosuplje—Škofljica—Pijava gorica—Ig. V kratkem času sta porušili 12 cestnih mostov, napravili 13 prekopov in 15 večjih zasek ter uničili postaje in postajne naprave v Šmarju, Grosupljem, Predolah in Čušperku.

1. Enote X. brigade so blizu Mrzlih vodíc uničile nemški oklepni avto. Na meštu je bilo ubitih 5 sovražnikov, na begu pa še trije in dva ujeta.

Prva četa Gorenjskega odreda je napadla nemško graničarsko postojanko v Gaberku in ranila nekaj sovražnikov.

Minerski vod »Grintavec« je pri Kranju iztiril in obstreljeval brzovlak, poln nemškega vojaštva.

Drugi in III. bataljon Šlandrove brigade ter podoficirska šola so podnevi napadli nemško policijsko skupino v Pšajnovici v Tuhinjski dolini. Partizani so pregnali sovražnika iz vasi in mu pri tem prizadejali izgube v moštvu in opremi, sami pa so imeli 3 mrtve in 3 ranjene.

2. Ustanovljen je bil Belokranjski odred.

Štab III. operativne zone je izdal odredbo o ustanovitvi Briško-beneškega odreda. Ustanovili so ga 24. decembra 1943.

3. Nemška vojska je začela ofenzivno operacijo »Kugelblitz« proti narodnoosvobodilni vojski Jugoslavije ob rekah Lim in Drina.

Enote XIV. divizije so uničile močno domobransko in nemško postojanko Velike Lašče. Po partizanskih podatkih je padlo okrog 200 sovražnikov. Zaplenjene so bile velike zaloge orožja, streliva, hrane in obleke.

V noči na 4. december so oddelki IV. operativne zone napadli Gornji grad, a je sovražnik napad odbil.

4. Nemška vojska je začela ofenzivno operacijo »Ziethen« proti enotam 8. in delom 1. in 5. korpusa narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije v Dalmaciji in jugozahodni Bosni.

Patrulja Gubčeve brigade se je v bližini Velikega Bana nad Šentjernejem spopadla s kolono 50 domobrancev, ki so imeli več mrtvih in ranjenih.

5. Nemška vojska je začela ofenzivno akcijo »Panther« proti 4. korpusu narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije v srednjem delu Hrvaške.

Enote XII. brigade so se na področju Trška gora—Harinja vas—Kačje ride bojevale z nemško policijo in jo potisnile nazaj v Novo mesto.

Gubčeva brigada je uničila domobransko postojanko Mali Slatnik pri Novem mestu. Borba je trajala od treh popoldne do devetih zvečer. Ko je posadka uvidela, da ne bo zaradi močne partizanske obkolitve dobila pomoči, se je s pomočjo tankov prebila iz obroča.

Prešernova brigada je napadla nemško postojanko v Zgornji Sorici. Posadka se je tik pred napadom iz nje izselila.

Drugi bataljon Šlandrove brigade se je pri Kolovratu nad Zagorjem spopadel z SS-sondersturmom vermašafta ter mu prizadejal več izgub.

Minerski vod Šlandrove brigade je iztiril prazen tovorni vlak pod Šavno pečjo med Hrastrnikom in Zidanim mostom. Iztirili so se lokomotiva in 12 vagonov.

- 5.—8. Enote Šlandrove brigade in terenski delavci so zažgali 5. decembra šolo v Krtini, 6. decembra župnišče in šolo v Zgornjem in Spodnjem Hotiču pri Kresnicah, župnišči v Češnjicah in pri Sv. Valentinu, skladišče na železniški postaji v Domžalah, otroški vrtec na Brdu pri Lukovici, strankina domova v Lukovici in Šentvidu, šolo, župnišče in poslopje Štajerske domovinske zveze v Št. Gotardu pri Trojanah ter župnišče v Čemšeniku nad Zagorjem, 7. decembra šolo v Selih pri Šmartnem v Tuhinjski dolini in župnišče v Zg. Tuhinju, 8. decembra šolo ter otroški vrtec v Radomljah, šolo in društveni dom v Holmu ter društveni dom na Zgornjem polju.

6. Cankarjeva brigada je v Lanišču pri Ljubljani napadla oklepni vlak. Sovražnik je imel 6 mrtvih in več ranjenih, partizani pa 2 ranjena.

Patrulja I. bataljona Kosovelove brigade in oddelek VOS sta vdrla na železniško postajo Divača in ubila 4 nemške vojake, zaplenila orožje, uničila občinsko pisarno in arhiv.

Začetek nemške ofenzive »Snežni metež« na Pohorju. Nemške sile so bile razdeljene na pet skupin in so nameravale obkoluti in uničiti Pohorski odred. Končala se je povsem neuspešno.

7. Enote XII. brigade so se borile z nemško policijo pri Ždinji vasi in Trški gori. Na sovražnikovi strani je bilo 5 mrtvih in okrog 10 ranjenih, na partizanski pa 1 mrtev in 1 pogrešan.

Zvečer je začela IX. brigada s pomočjo enega hrvaškega bataljona in baterije 75 mm napadati sovražni postojanki Stari laz in Ravna gora. Napad je uspel in se je vdalo nad 200 sovražnikov.

8. Patrulja Tržaškega bataljona je napadla fašistično stražo v Vršah nad Čepovanom. Fašisti so imeli mrtvega in 4 ranjene.

Izvidnica SS-sondersturma vermanšafta iz Kolovrata se je pri Borjah pri Zagorju ob Savi spopadla s III. bataljonom Šlandrove brigade. Padlo je 11 partizanov, nekaj pa je bilo ranjenih. Sovražnik je imel enega hudo ranjenega.

9. Enote XIV. divizije so napadle močno nemško in domobransko posadko v Kočevju. Sovražnik se je umaknil iz mesta v grad. Tik pred zavzetjem kočevskega gradu je polk 162. pehotne divizije »Turkestanske« 12. decembra prodril iz Postojne preko Loške doline v Kočevje in deblokiral obkoljeno posadko. Po hudih bojih, v katerih je 13. decembra padel tudi komandant XIV. divizije Mirko Bračič, so se partizanske enote umaknile.
11. Gubčeva brigada se je ves dan borila z domobranci in nemško policijo pri Gotni vasi, Regerči vasi in Slatniku.
Četrty bataljon IX. brigade je rano zjutraj napadel vas Senjsko pri Vrbovskem v Gorskem Kotarju in sovražnika pregnal iz vasi. Ker so žatem ustaši iz Vrbovskega prešli v protinapad, se je bataljon moral umakniti proti Ravnih gori.
Okrog 300 hrvaških domobrancev je zvečer napadlo dva bataljona IX. brigade v Ravnih gori. Bataljona sta sovražnika odbila, 5 domobrancev je padlo, 18 pa jih je bilo zajetih.
Kozjanska četa je iz zasede obstreljevala nemški tovorni avtomobil med Sv. Petrom pod Sv. Gorami in Bizeljskim ter pri tem ubila enega sovražnika in dva ranila. Pri Sv. Petru je zažgala gospodarsko poslopje, ubila 2 graničarja in 2 oborožena kočevska Nemca ter zaplenila brzostrelko in 2 puški.
12. V Moskvi so podpisali pogodbo o prijateljstvu, vzajemni pomoči in povojnem sodelovanju med Sovjetsko zvezo in Čehoslovaško.
Zaseda Vojkove brigade je med Gorenjo vasjo in Hotavljami napadla nemško kolono ter pri tem nekaj sovražnikov ubila in ranila.
Enote Prešernove brigade so napadle nemško postojanko v Praprotnem ter minirale most med Praprotnim in Selcami.
13. Drugi bataljon Šlandrove brigade se je v Podšentjurju pri Zagorju spopadel s patroljo SS-sondersturma vermanšafta in jo pognal v beg.
Zaseda 1. alarmne čete vermanšafta Maribor-mesto je v Zg. Dovžah napadla patroljo Pohorskega odreda, ki je spremljala ranjence in bolnike. Padla sta 2 partizana, na nemški strani pa sta bila 2 ranjena. Istočasno je I. bataljon Pohorskega odreda porušil železniško progo med Vuzenico in Vuhredom, zaradi česar se je iztirila lokomotiva.
14. Enote II. bataljona Šlandrove brigade so na cesti Domžale—Litija napadle nemški vojaški avtomobil in osebni avto, ubile 5 sovražnikov, zaplenile vse orožje in opremo ter 42 odej, avtomobila pa zažgale.
Minerci Šlandrove brigade so razstrelili železniško progo med Litijo in Zagorjem. Iztirjeni tovorni vlak je nato napadel I. bataljon Šlandrove

brigade, razorožil nemško vojaško spremstvo, zažgal 8 praznih vagonov in vagon z vojaškim materialom ter zaplenil sanitetni material in 320 odevj. Partizani niso imeli izgub.

15. Ameriške enote so se izkrcale na Novi Britaniji.

Enote XVIII. divizije in XIII. hrvaške divizije so začele napadati močno sovražno postojanko Vrbovsko v Gorskem Kotarju. 19. decembra je posadka dobila pomoč iz Ogulina in partizanske enote so se zaradi sovražnikove premoči umaknile.

Bataljon Cankarjeve brigade je pri Škrjančah napadel nemško policijsko kolono, ki je skušala prodreti iz Novega mesta v Vavto vas. Sovražnik je imel okrog 15 mrtvih.

Nemške sile so na Goreljku na Pokljuki obkolile del III. bataljona Prešernove brigade, ko je utrujen po nočnem pohodu počival v planinski koči. Med peturno borbo je padlo okoli 40 borcev, 11 ranjencev so zajeli, 11 pa je bilo pogrešanih. Sovražnik je zaplenil lahki minomet, 10 strojnic in 53 pušk. Sovražnik je imel po partizanskih podatkih 20 do 25 mrtvih in okoli 80 ranjenih.

16. Borci II. bataljona Kosovelove brigade so napadli italijansko fašistično postojanko v Rubijah pri Mirnu, jo uničili ter ujeli 18 vojakov. Zaplenili so 2 strojnice, 8 pušk in opremo. Patrulja istega bataljona pa je med Prvačino in Dornberkom napadla nemški vojaški avtomobil in ga zažgala. Padel je en vojak, dva sta bila ranjena. Patrulja je imela enega mrtvega in enega ranjenega. Zaplenila je tri brzostrelke in dve pištoli.

Četrti bataljon Gubčeve brigade se je v bližini Velikega Bana nad Šentjernejem spopadel z nemško-domobranksko kolono, ki je imela po enourni borbi po partizanskih podatkih 10 mrtvih in 16 ranjenih.

Prvi in II. bataljon Prešernove brigade sta vdrla v tekstilno tovarno Heller v Stražišču pri Kranju, razorožila 3 stražarje, zaplenila večjo količino blaga in 6 pisalnih strojev ter razbila več strojev. Med tem je četa s težkim orožjem obstreljevala železniško postajo in tovarno Jugočeška. Minerci Prešernove brigade in Gorenjskega odreda so na cesti proti Kranju razstrelili betonski most, minerski vod »Grintavec« pa je uničil most pri Žabnici na cesti Kranj—Škofja Loka.

Kozjanska četa je dopoldne blizu Pavlovske vasi pri Pišecah napadla orožniško patruljo, ubila 4 orožnike in 3 težko ranila ter zaplenila 2 brzostrelki in 2 puški. Kmalu nato se je spopadla še z orožništvom in deli 649. bataljona deželnih strelcev iz Brežic, ki sta jo zasledovala, ter izgubila enega borca.

18. Izvršni odbor OF je izdal okrožnico okrožnim odborom in aktivistom OF o pomenu II. zasedanja AVNOJ v Jajcu in popularizaciji sklepov, sprejetih na tem zasedanju.

Štab III. operativne zone je izdal odredbo o ustanovitvi Južnoprimorskega odreda. Odred so ustanovili 25. decembra 1943 pri Gabrovici na Krasu.

Oddelek Kosovelove brigade se je pri Čepovanu spopadel z oddelkom nemške vojske in italijanskimi fašisti, ubil 7 in ujel 7 vojakov ter zaplenil tri strojnice, 10 pušk, 2 pištoli in strelivo.

Oddelek III. bataljona XVIII. brigade je uničil rudniške naprave v rudniku svinca v Rablju in razorožil štiri stražarje. Padel je en borec.

19. Močne nemške policijske in domobranske enote so iz Novega mesta napadle položaje Gubčeve brigade v Gotni vasi, Žabji vasi, Cikavi in na Ruperč vrhu. Po težkih bojih, v katerih so bile izgube na obeh straneh, se je sovražnik umaknil v Novo mesto.

Gorenjski odred je napadel graničarsko patroljo pri Sv. Katarini nad Medvodami, ubil 2 graničarja in jih nekaj ranil.

Drugi in III. bataljon Šlandrove brigade sta se v napadu na Dob pri Domžalah spopadla z orožniki ter zažgala šolo, otroški vrtec, prosvetni dom in občino.

20. V noči na 20. december sta Kozjanska četa in I. bataljon Zagorskega odreda napadla nemško orožniško in graničarsko postojanko v Sv. Petru pod Sv. Gorami, a je zaradi močne utrjenosti nista zavzela. V večurni borbi je imel sovražnik 3 hudo in 3 laže ranjene ter 2 graničarja ujeta, od partizanov je bil 1 ujet, padel pa je komandir Kozjanske čete Janko Skvarča-Modras. Partizanske enote so se odpravile proti Osredku, kjer jih je dopoldne presenetil lovski odred vermanšafta. V hudem boju je padel politikomisar Kozjanske čete Jože Planinc-Kostja, sovražnik je imel 4 mrtve in 6 ranjenih. Naslednjega dne je partizanskim enotam po triurni borbi z okrepljenim lovskim odredom vermanšafta na Drenovcu uspelo prebiti sovražnikov obroč in se ponoči premakniti čez Sotlo na hrvaško stran. Padlo je 5 partizanov, na nemški strani pa je bilo 7 ranjenih in ubit 1 verman.

21. Glavni štab NOV in PO Slovenije je ustanovil IX. korpus NOV in PO Jugoslavije in imenoval njegov štab. Za komandanta je imenoval Lada Ambrožiča, za politikomisarja pa Janeza Hribarja. Korpus sta sestavljali 30. in 31. divizija ter vsi odredi v Slovenskem Primorju, na Gorenjskem in Koroškem.

Nemška vojska je v Nemškem Rutu in Grantu napadla I. bataljon XVII. in II. bataljon XVIII. brigade. Sovražnik je imel 11 mrtvih in več ranjenih. Bataljona sta imela 6 mrtvih, 11 je bilo ranjenih, ujet pa je bil komandant XVIII. brigade. Med padlimi je bil tudi sekretar poverjenišтва PK SKOJ za Primorsko Jože Tejkal-Planinc.

22. Borci XII. brigade so napadli nemško kolono v Jami pri Dvoru, ki je imela precej mrtvih in ranjenih.

Zaseda II. bataljona Prešernove brigade se je v Jamniku spopadla z nemškimi silami, jih pognala v beg in pri tem ubila 3 sovražnike.

Koroški bataljon je na Obirju pri Železni Kapli razorožil 5 nemških vojakov.

Minerski vod Šlandrove brigade je razstrelil progo med Gornjim Logom in Litijo. Iztirili so se lokomotiva in 2 potniška vagona.

23. Zaradi stalnih napadov enot XVIII. slovenske in XIII. hrvaške divizije na ustaško postojanko Vrbovsko so se ustaši prebili iz postojanke. Osvobojeno ozemlje v Gorskem Kotarju se je zelo povečalo. Zvečer so enote Tomšičeve in Bračičeve brigade napadle nemško policijsko kolono na cesti Dvor—Jama—Sv. Rok—Stranska vas. Padlo je okrog 60 sovražnikov. Enota Šercerjeve brigade je napadla pri Mali gori nemški avtomobil s policisti. Ubityh je bilo 17 policistov, 3 pa so pobegnili. Nemška vojska je v vasi Javornik pri Črnem vrhu nenadno napadla III. bataljon Gradnikove brigade. Bataljon je imel 7 mrtvih in 7 ranjenih ter 31 ujetih, ki so jih nemški vojaki na krut način pomorili.
24. Cankarjeva brigada je večkrat napadla sovražno kolono med Žužemberkom in Dobrnajem. Po partizanskih podatkih je imel sovražnik precej mrtvih in ranjenih.
25. Po šestdnevni hudih bojih je XIV. divizija zasedla Žužemberk in Dvor. Cankarjeva brigada je napadla sovražnikovo kolono na položajih med Rdečim Kalom in Jordankalom na cesti Žužemberk—Mirna peč. Sovražnik je imel po partizanskih podatkih okrog 30 mrtvih in veliko ranjenih. Prvi bataljon Kosovelove brigade je razstrelil progo v Ležečah. Iztirila se je lokomotiva s 40 vagoni, vlak so zažgali. Primorske mladinke in ženske so za božič obdarile partizanske borce. Za nje so napravile nad deset tisoč paketov. Minerski vod »Triglav« je v Andrejevi vasi na Mežaklji požgal 22 opuščenih poslopij, last bivšega jugoslovanskega kralja, v katera so se hotele naseliti nemške sile.
26. Britanske ladje so v Severnem ledenem morju potopile nemško bojno ladjo »Scharnhorst«. Borci II. bataljona Kosovelove brigade so pri Renčah napadli nemški vojaški avtomobil in ga zažgali. Padli so štirje vojaki, med njimi oficir, ujeti pa so bili trije vojaki. Zaplenili so strojnico, 10 pušk, 3 brzostrelke, 3 pištole in opremo. Četrty bataljon Prešernove brigade je napadel nemško vojašnico v Bohinjski Beli. Zaseda Prešernove brigade je pri Jeperci na cesti Ljubljana—Kranj napadla in uničila osebni avto ter pri tem ujela šoferja, zaplenila pa puško in samokres. Razstrelitev železniške proge med Zagorjem in Savo. Iztiril se je zadnji vagon tovornega vlaka.
27. Gubčeva brigada se je ves dan borila z nemškimi in domobranskimi enotami, ki so napadale iz obkoljenega Novega mesta. Sovražnik je bil na vseh položajih (Ušivec pri Birčni vasi, Ruperč vrh, Stranska vas, Škrjanče, Pogance, Težka voda, Št. Jošt) odbit ter je izgubil ljudi in material. Ljubljanska brigada se je borila z nemškimi enotami na odseku Lokve—Fužine.

Partizani so zažgali šolo v Spodnjih Ribčah.

28. Šercerjeva brigada je napadla Nemce, ki so se na 20 avtomobilih in 50 kolesih pripeljali iz Zdenske vasi proti Zagorici. Uničen je bil 1 avtomobil z vojniki vred.

Druga četa IV. bataljona Kosovelove brigade se je pri Lokovcu spopadla z nemškim vojaškim oddelkom, ki je imel 7 mrtvih, 15 ranjenih in 3 ujete. Četa je zaplenila strojnico, 4 puške, 2 brzostrelki, 2 pištoli in opremo.

Prva četa Gorenjskega odreda je napadla železniško postajo Reteče-Gorenja vas in uničila vse naprave.

Isto noč so partizani zažgali postajališče v Beričevem.

Minerski vod Pohorskega odreda je med Vuhredom in Rdečim bregom iztiril potniški vlak.

29. Seja izvršnega odbora OF. Sklenil je pripraviti kongres kulturnih delavcev z osvobojenega ozemlja.

Bataljoni XII. brigade so se ves dan borili z nemško policijo pri Novi gori, Grčevju, Toplicah in Gornjem vrhu.

Štab XVIII. brigade je na Šentviški gori ujel štiri bersaljere in zaplenil 2 strojnici, 2 puški in pištolo.

XVIII. brigada je napadla Koritnico in železniške naprave v dolini reke Bače, uničila oklepni vagon ter ubila 5 vojakov, nekaj pa jih je ranila. Minerski vod je na dveh mestih razstrelil železniško progno.

30. Domobranska policija je na Glavnem trgu v Novem mestu obesila dva partizana.

Prvi bataljon Gradnikove brigade je napadel sovražno postojanko v Ajdovščini. Sovražnik je napad odbil in je bataljon imel 2 mrtva in 3 ranjene.

Četa I. bataljona Kosovelove brigade je napadla tovorni vlak pri Merečah na progi Sežana—Postojna. Uničila je 44 tovornih vagonov, naloženih s premogom, nafto, lesom itd.

Četrta četa Gorenjskega odreda je demonstrativno napadla nemško postojanko v Kamni gorici in ranila 1 orožnika.

Prvi bataljon Šlandrove brigade se je pri Sv. Antonu nad Lučami spopadel z nemško patroljo in jo po kratki borbi pregnal. En orožnik in 1 verman sta bila ranjena, padel je 1 partizan.

Partizani so napadli rudnik boksita v Kõkarjah in ga po borbi s tamkajšnjo stražo zažgali.

31. Partizani so požgali župnišče pri Sv. Heleni v občini Vinje pri Kamniku.

Konec decembra so se na osvobojenem ozemlju začele množične manifestacije, na katerih je ljudstvo z navdušenjem sprejelo zgodovinske sklepe II. zasedanja AVNOJ v Jajcu.

Decembra je Gorenjska dobila prvo ilegalno tiskarno, imenovano »Tiskarna OK Kamnik« (pozneje imenovana 7-A), ki je začela delati v Šrajevi ope-karni v Radomljah, se nato preselila v Rudnik nad Radomljami, nato pa v Kamniško Bistrico.